

II Liceum Ogólnokształcące w Sanoku

**PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA
Z HISTORII I SPOŁECZEŃSTWA**

I Podstawy prawne PSO.

- Ustawa o systemie oświaty
- Podstawa programowa
- Rozporządzenie MENiS dotyczące zasad oceniania, klasyfikowania i promowania
- Statut szkoły
- Wewnątrzszkolny system oceniania
- Program wychowawczy szkoły

II CELE KSZTAŁCENIA – WYMAGANIA OGÓLNE:

Celem zajęć jest pokazanie uczniom zainteresowanym naukami matematycznymi i przyrodoznawstwem, że wiedza humanistyczna może stanowić klucz do rozumienia świata współczesnego i pomaga w autoidentyfikacji w świecie.

Wyróżnia się trzy zasadnicze obszary rozwijania kompetencji historycznych uczniów w ciągu całego toku nauczania:

I Chronologia historyczna

Uczeń sytuuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w czasie oraz porządkuje je i ustala związki poprzedzania, równoczesności i następstwa; dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach, a także ciągłość procesów historycznych

II Analiza i interpretacja historyczna

Uczeń analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epoki i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; rozpoznaje rodzaje źródeł; ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego; dostrzega wielość perspektyw badawczych oraz wielorakie interpretacje historii i ich przyczyny.

III Tworzenie narracji historycznej

Uczeń tworzy narrację historyczną integrując informacje pozyskane z różnych źródeł; w ujęciu przekrojowym lub problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; dokonuje selekcji i hierarchizacji o raz integruje pozyskane informacje z różnych źródeł wiedzy.

III TREŚCI NAUCZANIA – WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE:

Wątek „Ojczysty Panteon i ojczyste spory”

1. Starożytność. Uczeń:

- 1.1. charakteryzuje na wybranych przykładach antyczne wzory bohaterstwa żołnierza i obrońcy ojczyzny oraz porównuje je z bohaterstwem polskich żołnierzy różnych epok,
- 1.2. przedstawia recepcję antycznych wzorców bohaterstwa w polskiej myśli politycznej, tradycji literackiej oraz edukacyjnej różnych epok,
- 1.3. charakteryzuje wzory antycznego obywatela oraz porównuje je z postawami reprezentowanymi przez bohaterów polskiej literatury i historii.

2. Średniowiecze. Uczeń:

- 2.1. charakteryzuje organizację państwa wczesnopiastowskiego,
- 2.2. przedstawia działania władców z dynastii piastowskiej w polityce zagranicznej oraz ich rolę w polityce europejskiej,
- 2.3. przedstawia rolę Kościoła katolickiego w procesach integracji społeczeństwa i państwa piastowskiego,
- 2.4. na wybranych przykładach charakteryzuje i ocenia rolę ludzi Kościoła w umacnianiu państwa polskiego w epoce średniowiecza.

3. Nowożytność. Uczeń:

- 3.1. charakteryzuje ustroj demokracji szlacheckiej oraz przedstawia jego wady i zalety,
- 3.2. przedstawia rozwój reformacji w państwie polsko-litewskim oraz jej wpływ na kształtowanie się postaw tolerancji religijnej,
- 3.3. przedstawia koncepcje reformy ustroju Rzeczypospolitej od XVI do XVIII w.,
- 3.4. charakteryzuje spory o przyczyny upadku polsko-litewskiej Rzeczypospolitej, z uwzględnieniem opinii myślicieli okresu oświecenia oraz polskich historyków kolejnych epok.

4. XIX wiek. Uczeń:

- 4.1. omawia i ocenia polityczne koncepcje nurtu insurekcyjnego oraz nurtu realizmu politycznego w społeczeństwie polskim XIX w.

- 4.2. przedstawia przyczyny, przebieg i konsekwencje polskich powstań narodowych XIX w.,
- 4.3. przedstawia spory o ocenę XIX-wiecznych polskich powstań narodowych.
- 5. XX wiek. Uczeń:
 - 5.1. charakteryzuje różne koncepcje ustroju i zasięgu terytorialnego Polski w XX w., z uwzględnieniem cezury lat 1918, 1944–1945, 1989, prezentuje sylwetki czołowych uczestników wydarzeń politycznych z historii Polski XX w.,
 - 5.2. charakteryzuje postawy Polaków wobec okupantów w czasie II wojny światowej, z uwzględnieniem różnych form oporu,
 - 5.3. przedstawia postawy społeczne wobec władzy komunistycznej w Polsce, z uwzględnieniem przejawów oporu, współpracy lub przystosowania,
 - 5.4. charakteryzuje proces demokratyzacji życia społecznego i politycznego w Polsce po 1989 r.

Wątek „Europa i świat”

Uczeń:

- A.1.1. opisuje zasięg i konsekwencje ekspansji rzymskiej; wyjaśnia pojęcie romanizacji, odwołując się do wybranych przykładów;
- A.1.2. charakteryzuje basen Morza Śródziemnego jako obszar intensywnego przenikania się kultur w starożytności;
- B.1.1. charakteryzuje wpływ cywilizacyjnego kręgu islamskiego na Europę w średniowieczu, w dziedzinie polityki, sztuki, filozofii;
- B.1.2. charakteryzuje przykłady zgodnego i wrogiego współżycia chrześcijan, Żydów i muzułmanów w wybranym regionie średniowiecznej Europy;
- C.1.1. wyjaśnia przyczyny, które spowodowały i umożliwiły ekspansję zamorską Europy u schyłku średniowiecza i w epoce nowożytnej;
- C.1.2. charakteryzuje postaci wybranych wielkich podróżników późnego średniowiecza i nowożytności;
- D.1.1. opisuje politykę Europy wobec Chin, Indii i Japonii w XIX w.; ocenia znaczenie odkrycia kultur Chin, Indii i Japonii dla cywilizacji europejskiej;
- D.1.2. przedstawia spory o ocenę roli kolonializmu europejskiego dla Europy i terytoriów kolonizowanych;
- E.1.1. charakteryzuje kontakty i stosunki Stanów Zjednoczonych i Europy w XX w., z uwzględnieniem polityki, gospodarki i kultury;
- E.1.2. charakteryzuje stanowiska w sporze o liberalizację światowego handlu i jej konsekwencje.

Wątek „Rządzący i rządzeni”

Uczeń:

- A.7.1. wyjaśnia pojęcie obywatel i obywatelstwo w *polis* ateńskiej i w republikańskim Rzymie;
- A.7.2. wyjaśnia recepcję antycznego pojęcia obywatel w późniejszych epokach, z uwzględnieniem Rzeczypospolitej przedrozbiorowej;
- B.7.1. charakteryzuje zakres władzy cesarza, papieża i króla oraz ich wzajemne relacje w średniowieczu; opisuje zakres władzy samorządu miejskiego w średniowiecznym mieście;
- B.7.2. analizuje relikty świata feudalnego w późniejszych epokach;
- C.7.1. analizuje funkcjonowanie staropolskiego parlamentaryzmu na tle porównawczym;
- C.7.2. analizuje i ocenia zjawisko oligarchizacji życia politycznego i rozwoju klienteli jako nieformalnego systemu władzy w I Rzeczypospolitej;
- D.7.1. analizuje, na wybranych przykładach, zjawisko rewolucji społeczno-politycznej i jego ideowe korzenie;
- D.7.2. analizuje, na wybranych przykładach, ruch anarchistyczny;
- E.7.1. analizuje, na wybranych przykładach, działalność opozycji politycznej w PRL;
- E.7.2. objaśnia pojęcie antyutopii, odwołując się do prac Orwella i Huxleya.

Wątek „Wojna i wojskowość”

Uczeń:

- A. 8.1. opisuje charakteryzuje, na wybranych przykładach, strategię Aleksandra Wielkiego i Juliusza Cezara;
- A. 8.2. charakteryzuje organizację i technikę wojenną armii rzymskiej;
- B. 8.1. charakteryzuje etos rycerski;
- B.8.2. wyjaśnia, na wybranych przykładach, koncepcję wojny sprawiedliwej i niesprawiedliwej;
- C.8.1. analizuje przyczyny i następstwa wojen religijnych w nowożytnej Europie;
- C.8.2. charakteryzuje wybrane sylwetki wodzów i ich strategię z okresu Rzeczypospolitej przedrozbiorowej;
- D.8.1. charakteryzuje, na wybranych przykładach, strategię Napoleona I; analizuje czarną i białą legendę napoleońską; wyjaśnia różnice w ocenie Napoleona I w Polsce i w innych państwach europejskich

E.8.1. charakteryzuje kontakty i stosunki Stanów Zjednoczonych i Europy w XX w., z uwzględnieniem polityki, gospodarki i kultury;

E.8.1. analizuje wybrane przepisy prawa międzynarodowego o wojnie;

E.8.2. charakteryzuje ruch pacyfistyczny; charakteryzuje wizję globalnej zagłady obecną w literaturze i filmach science fiction;

IV CELE KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

A. Cele kształcenia

1. W zakresie wiedzy:

- wyjaśnienie uczniom zjawisk, procesów i pojęć historycznych charakterystycznych dla różnych epok oraz ukazanie im, w jaki sposób ta wiedza może pomóc w zrozumieniu współczesnego świata i w świadomym uczestniczeniu w życiu społecznym, politycznym, kulturalnym i ekonomicznym.

2. W zakresie umiejętności:

- analizowanie przyczyn i skutków wydarzeń oraz procesów historycznych,
- czerpanie wiedzy z analizy map i planów,
- rozróżnianie typów źródeł historycznych,
- kształtowanie umiejętności krytycznej analizy źródeł historycznych,
- odróżnianie faktów od opinii, wypracowywanie obiektywnej oceny wydarzeń i procesów historycznych,
- łączenie informacji z różnych dziedzin nauki,
- przygotowywanie wypowiedzi publicznych,
- dokonywanie samodzielnej oceny wydarzeń i procesów historycznych,
- przedstawianie wydarzeń i procesów historycznych w porządku przyczynowo-skutkowym,
- hierarchizowanie wydarzeń i procesów historycznych,
- poszukiwanie i selekcja źródeł informacji.

3. W zakresie świadomości historycznej (rozumienia wydarzeń i procesów historycznych):

- rozumienie pojęć historycznych i posługiwanie się nimi,
- dostrzeganie różnorodności kulturowej współczesnego świata,
- zauważanie związków między historią regionu, Polski i Europy,
- ocenianie zjawisk historycznych, wydarzeń współczesnych, procesów kulturowych, społecznych, gospodarczych i politycznych, porządkowanie wiedzy zgodnie z procesem historycznym,
- nabywanie umiejętności wykorzystywania wiadomości historycznych przy analizie wydarzeń współczesnych, procesów kulturowych, społecznych, gospodarczych oraz politycznych

B. Cele wychowania:

- kształtowanie postaw patriotycznych,
- utrwalanie szacunku do symboli narodowych,
- kształtowanie przywiązania do swojej „małej ojczyzny”,
- doskonalenie umiejętności pracy w zespole,
- rozwijanie szacunku wobec dokonań poprzednich pokoleń,
- pogłębianie postaw obywatelskich,
- kształtowanie postaw solidarności.
- pobudzanie aktywności i doskonalenie umiejętności pracy zespołowej

V CELE OCENIANIA

- poinformowanie ucznia o poziomie jego osiągnięć edukacyjnych i postępach w zakresie zdobywania wiedzy,
- diagnozowanie osiągnięć dydaktycznych ucznia
- obserwowanie rozwoju ucznia
- dostarczanie informacji zwrotnej głównym podmiotom
- wspieranie rozwoju
- rozbudzanie motywacji uczenia się
- uczenie systematyczności, organizowanie uczenia się
- kształtowanie obrazu samego siebie
- uświadomienie oceny jako elementu rzeczywistości
- uczenie umiejętności oceny, korzystania z niej
- wdrażanie do samooceny

- sprawdzanie wiadomości i umiejętności
- przygotowanie do „zdrowej rywalizacji”
- wdrażanie do przestrzegania norm, zasad funkcjonujących w różnych organizacjach
- rozpoznawanie uzdolnień, zainteresowań, predyspozycji
- psychiczne wzmacnianie ucznia, wskazywanie jego mocnych stron
- niwelowanie stresu, lęku, agresywnych zachowań
- dostarczenie rodzicom (prawnym opiekunom) i nauczycielom informacji o postępach, trudnościach i specjalnych uzdolnieniach ucznia,
- uświadomienie uczniowi poziomu jego osiągnięć w odniesieniu do możliwości oraz jego stosunku do odpowiednich wymagań edukacyjnych.

VI Opis założonych osiągnięć ucznia

Stosuje się czterostopniowe wymagania programowe: poziom konieczny, podstawowy, rozszerzający i dopełniający.

POZIOM WYMAGAŃ	OCENA SZKOLNA
Konieczny	dopuszczający
Podstawowy	dostateczny
Rozszerzający	dobry
Dopełniający	bardzo dobry

WĄTEK: OJCZYSTY PANTEON I OJCZYZNE SPORY	
Temat lekcji	Wymagania Uczeń:
STAROŻYTNOŚĆ	
1. Ideał bohatera i obrońcy ojczyzny.	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: wojen Greków z Persami, bitwy pod Maratonem, bitwy pod Termopilami, bitwy pod Cheroneą, początku wyprawy Aleksandra Wielkiego na Persję, bitwy nad Granikiem, bitwy pod Issos, bitwy pod Gaugamelą, bitwy pod Kannami, bitwy pod Zamej, śmierci Juliusza Cezara, bitwy pod Chocimiem (1621 r.), obrony Kamieńca Podolskiego potopu szwedzkiego, bitwy pod Warką, bitwy pod Cecorą, wyprawy Czarnieckiego do Danii, bitwy pod Połonką, bitwy pod Wizną, bitwy pod Węgrowem, bitwy pod Zadwórzem, przewrotu majowego • wyjaśnia i stosuje pojęcia: archetyp, topos, konfederacja, Związek Koryncki, „z tarczą albo na tarczy”, wieki ciemne, wielka kolonizacja, hoplita, hoplon, falanga, strateg, polskie Termopile, „kości zostały rzucone”, „przekroczyć Rubikon”, dyktator, tyran, wojna podjazdowa, przewrót majowy, • identyfikuje postacie: Minosa, Homera, Hektora, Odyseusza, Agamemnona, Achillesa, Tezeusza, Jana Kochanowskiego, Wacława Potockiego, Henryka Sienkiewicza, Adama Mickiewicza, Andrzeja (Samuela) Kmicica, Michała (Jerzego) Wołodyjowskiego, Jana Karola Chodkiewicza, Jana III Sobieskiego, Miltiadesa, Herodota, Dariusza, Kserksesa, Leonidasa, Władysława Raginisa, Heinza Guderiana, Jana Matlińskiego, Władysława Jabłonowskiego, Augusta Barbiera, Cypriana Kamila Norwida, Marię Konopnicką, Siemiona Budionnego, Bolesława Zajęczkowskiego, Kornela Ujejskiego, Aleksandra Wielkiego, Dariusza III, Filipa II, Roksanę, Scypiona Afrykańskiego, Hannibala, Juliusza Cezara, Oktawiana Augusta, Stefana Czarnieckiego, Bohdana Chmielnickiego, Karola Gustawa, Stanisława Żółkiewskiego, Tadeusza Kościuszkę, Józefa Piłsudskiego, Edgara D'Abernona, Jana III Sobieskiego, • lokalizuje na mapie: cywilizacje minojską i mykeńską, Knossos, Mykeny, Troję, Kamieniec Podolski, Chocim, Spartę, Maraton, Termopile, Ateny, Persję, Plateje, Wiznę, Węgrów, Zadwórze, Lwów, starożytną Macedonię, Cheroneę, Issos, Gaugamelę, ziemie podbite przez Filipa II, ziemie podbite przez Aleksandra Wielkiego, Rzym, Zamej, Kanny, Kartaginę, Galię, Cecorę, Warkę, Połonkę, Wiedeń, Maciejowice, • wymienia tytuły utworów: <i>Iliada</i>, <i>Odyseja</i>, <i>Odprawa posłów greckich</i>, <i>Transakcja wojny chocimskiej</i>, <i>Potop</i>, <i>Pan Wołodyjowski</i>, <i>Grażyna</i>, <i>Atak pod Węgrowem</i>, <i>Vanitas</i>, <i>Bój pod Węgrowem</i>, <i>Maraton</i> • wyjaśnia przyczyny odwoływania się Polaków do wydarzeń z okresu wojen grecko-perskich, • wymienia przykłady bitew zwanych polskimi Termopilami, przedstawia przebieg bitew zwanych polskimi Termopilami, • ocenia postacie literackie: Kmicica i Wołodyjowskiego,

	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje bohaterów literatury antycznej z bohaterami literatury polskiej • wyjaśnia różnice w pojmowaniu pojęcia patriotyzmu dawniej i dziś, • konfrontuje ideał antycznego wodza-bohatera z bohaterskimi dowódcami wojsk polskich, • wymienia okoliczności sprzyjające kształtowaniu się ideału wodza-bohatera w Polsce, • przedstawia wpływ ideału bohatera narodowego na kształtowanie patriotyzmu późniejszych pokoleń, • ocenia wpływ antycznych wzorców na wybór drogi życiowej przez polskich bohaterów
Wzorowy obywatel wczoraj i dziś.	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: rozkwitu demokracji ateńskiej, reform ustrojowych Klejstenesa, reform Peryklesa, upadku królestwa i republiki w Rzymie, reform Grakchów, uchwalenia konstytucji obowiązującej w dzisiejszej Polsce, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: demokracja ateńska, polis, arystokracja, oligarchia, Rada Pięciuset, republika, senat rzymski, zgromadzenie ludowe, demokracja szlachecka, „złota wolność szlachecka”, liberum veto, rokosz, demokracja pośrednia i bezpośrednia, obywatelstwo, narodowość, społeczeństwo obywatelskie, • identyfikuje postacie: Solona, Klejstenesa, Peryklesa, Tyberiusza Grakchusa, Gajusza Grakchusa, Cyncerona, Katona Starszego, Wincentego Kadłubka, Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego, Zawiszę Czarnego, Jana Zamoyskiego, Hugona Kołłątaja, Stanisława Staszica, Tadeusza Kościuszkę, Juranda ze Spychowa, Jana Skrzetuskiego, doktora Judyma, Stasię Bozowską, Stefana Żeromskiego, Stanisława Wokulskiego, Benedykta Korczyńskiego, Elżbę Orzeszkową, Bolesława Prusa, Henryka Sienkiewicza, • charakteryzuje wpływ ustrojów demokracji ateńskiej i republiki rzymskiej na kształt ustroju Rzeczypospolitej, • wyjaśnia, dlaczego ustrój demokratyczny sprzyja aktywności obywatelskiej, • charakteryzuje ideał obywatela w świecie antycznym, • przedstawia obowiązki obywatelskie w dzisiejszej Polsce, • odróżnia pojęcia obywatelstwa i narodowości, • charakteryzuje wpływ <i>konstytucji nihil novi</i> na kształtowanie się demokracji szlacheckiej, • odnajduje inspiracje antyczne w twórczości Wincentego Kadłubka, Jana Kochanowskiego i Mikołaja Reja, • porównuje ideały obywatela w świecie antycznym i we współczesnej Polsce, • odróżnia pojęcia demokracji pośredniej i bezpośredniej
SREDNIOWIECZE	
Nowe państwo na mapie Europy. Polska Mieszka I.	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: koronacji cesarskiej Ottona I, chrztu Mieszka I, przybycia Dobrawy do Polski, powstania biskupstwa w Poznaniu, bitwy pod Cedynią, śmierci Mieszka I, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: drużyna książęca, biskup misyjny, cesarz rzymski, margrabia, trybut, <i>Dagome iudex</i>, • identyfikuje postacie: Galla Anonima, Siemowita, Lestka, Siemomyśla, Piasta, Mieszka I, Ottona I, Bolesława Srogiego, Dobrawę, Jordana, Hodona, • wskazuje na mapie: państwo Franków, Państwo Wielkomorawskie, państwo Wiślan, Gniezno, przybliżone granice państwa Mieszka I, ziemie Wioletów, Poznań, Cedynię, • wymienia pierwsze państwa słowiańskie, • charakteryzuje okoliczności kształtowania się państwa gnieźnieńskiego, • omawia rolę Mieszka I i jego przodków w scalaniu plemion ziem polskich, • analizuje znaczenie chrztu Polski, • przedstawia strukturę państwa wczesnopiastowskiego, • analizuje stosunki Mieszka I z Niemcami
Czas wojny i dyplomacji. Polska Bolesława Chrobrego.	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: misji chrystianizacyjnej biskupa Wojciecha, kanonizacji biskupa Wojciecha, powstania arcybiskupstwa gnieźnieńskiego, śmierci Ottona III, zdobycia Miłska i Łużyc przez Bolesława Chrobrego, opanowania Czech przez Bolesława Chrobrego, obrony Niemczy, zawarcia pokoju w Budziszynie, wyprawy Chrobrego na Kijów, koronacji królewskiej Bolesława Chrobrego, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: metropolia kościelna, kanonizacja, zjazd gnieźnieński, uniwersalizm, inwestytura, suwerenność, monarchia patrymonialna, • identyfikuje postacie: Bolesława Chrobrego, Odę, biskupa Wojciecha, Brunona z Kwerfurtu, Ottona III, Henryka II, Jarosława Mądrego, Świętopełka, Thietmara, • lokalizuje na mapie: ziemie Prusów, Miłsko, Łużyce, Miśnię, Czechy, Morawy, Słowację, Niemcę, Budziszyn, Ruś Kijowską, Kijów, Grody Czerwieńskie, • przedstawia przebieg wojen toczonych przez Bolesława Chrobrego z Niemcami, Czechami i Rusią Kijowską, • wymienia zdobycze terytorialne Bolesława Chrobrego, • ocenia znaczenie koronacji królewskiej Bolesława Chrobrego, • analizuje znaczenie zjazdu gnieźnieńskiego, • analizuje znaczenie śmierci biskupa Wojciecha dla państwa i Kościoła polskiego,

	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje koncepcję cesarstwa uniwersalnego Ottona III i rolę Bolesława Chrobrego w tej koncepcji
W walce o silne i niezależne państwo. Polska XI w.	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: koronacji królewskiej Mieszka II, wypraw Mieszka II na Saksonię, zdobycia Miłska i Łużyc przez cesarza Konrada II, rezygnacji Mieszka II z korony królewskiej, śmierci Mieszka II, najazdu Brzetysława na Polskę, przeniesienia siedziby księcia do Krakowa, śmierci Kazimierza Odnowiciela, koronacji królewskiej Bolesława Śmiałego, sporu Bolesława Śmiałego z biskupem Stanisławem, podziału państwa pomiędzy Władysława Hermana i jego synów, śmierci Władysława Hermana, • wyjaśnia i stosuje pojęcie palatyna (wojewody), • identyfikuje postacie: Mieszka II, Konrada II, Bezpryma, Ottona i Dytryka, Kazimierza Odnowiciela, Brzetysława, Henryka III, Mieclawa, Bolesława Śmiałego, Grzegorza VII, Henryka IV, biskupa Stanisława, Władysława Hermana, Sieciecha, Zbigniewa, Bolesława Krzywoustego, • lokalizuje na mapie: Saksonię, Mazowsze, Śląsk, Węgry, Tyniec, dzielnice Zbigniewa, Bolesława i Władysława Hermana, • przedstawia starania władców piastowskich o niezależność polityczną państwa polskiego na arenie międzynarodowej, • analizuje zewnętrzne i wewnętrzne zagrożenia integralności państwa polskiego w XI w., • charakteryzuje stosunki polsko-niemieckie w XI w., • analizuje cele polityki Bolesława Śmiałego w kontekście rywalizacji cesarstwa z papieżem, • przedstawia przyczyny osłabienia państwa za rządów Władysława Hermana, • przedstawia konflikt Mieszka II z Bezprymem i konsekwencje tego konfliktu, • przedstawia konflikt Władysława Hermana z synami
Jedność w rozbiciu. Testament Bolesława Krzywoustego.	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: wydania statutu i śmierć Bolesława Krzywoustego, początku wojny niemiecko-polskiej (1109 r.), zhołdowania Pomorza Zachodniego przez Bolesława Krzywoustego, uzyskania przez metropolię w Magdeburgu zwierzchnictwa nad diecezjami polskimi, wydania tzw. bulli gnieźnieńskiej, najazdu cesarza Fryderyka Barbarossy na Polskę, podboju Pomorza Gdańskiego przez Bolesława Krzywoustego, • wygnania Władysława Wygnańca z kraju, śmierci Kazimierza Sprawiedliwego, pozbawienia władzy senioralnej Mieszka Starego, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: statut Krzywoustego, antypapież, dzielnica senioralna, princeps, senior, junior, zasada pryncypatu, zasada senioratu, <i>ius spoli</i>, • identyfikuje postacie: Bolesława Krzywoustego, Władysława Hermana, Zbigniewa, Henryka V, Warcisława, Ottona z Bambergu, arcybiskupa Norberta, Władysława Wygnańca, Bolesława Kędzierzawego, Mieszka III Starego, Kazimierza Sprawiedliwego, Salomeę, Fryderyka Barbarossę, Leszka Białego, Konrada Mazowieckiego, Lotara III, • lokalizuje na mapie: Gąsawę, Bytom, Głogów, Wrocław, Pomorze Gdańskie, Pomorze Zachodnie, Magdeburg, ziemię łączycką, • omawia walkę Bolesława Krzywoustego o Pomorze i zachowanie niezależności polskiego Kościoła, • wymienia decyzje statutu Krzywoustego, • ocenia skutki testamentu Krzywoustego, • charakteryzuje zagrożenia integralności ziem polskich podczas rozbicia dzielnicowego
Władysław Łokietek. Twórca zjednoczonego Królestwa.	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: początku rządów Henryka Brodatego, zajęcia Krakowa przez Henryka Brodatego, śmierci Henryka Pobożnego, śmierci Henryka IV Probusa, koronacji królewskiej Przemysła II, koronacji Waclawa II na króla Polski, śmierci Waclawa II, śmierci Waclawa III, powrotu Władysława Łokietka do Małopolski, wkroczenia Brandenburczyków na Pomorze Gdańskie, opanowania Pomorza Gdańskiego przez Krzyżaków, buntu wójta Alberta, opanowania Wielkopolski przez Władysława Łokietka, koronacji królewskiej Władysława Łokietka, początku wojny Władysława Łokietka z zakonem krzyżackim, bitwy pod Płowcami, śmierci Władysława Łokietka, • wyjaśnia i stosuje pojęcie starosty, • identyfikuje postacie: Henryka Brodatego, Henryka II Pobożnego, Leszka Czarnego, Henryka IV Probusa, Przemysła II, Waclawa II, Waclawa III, Jakuba Świnkę, Władysława Łokietka, wójta Alberta, Jana Muskatę, Janisława, Jana Luksemburskiego, • lokalizuje na mapie: ziemie Henryka Brodatego, Legnicę, ziemie dziedziczne Władysława Łokietka, ziemie polskie opanowane przez Waclawa II, ziemie opanowane przez Władysława Łokietka, Płowce, • wymienia czynniki wpływające na proces jednoczenia ziem polskich, • przedstawia próby jednoczenia ziem polskich od początku XIII w. do czasów Władysława Łokietka, • omawia etapy jednoczenia ziem polskich przez Władysława Łokietka,

	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia okoliczności utraty Pomorza Gdańskiego przez Władysława Łokietka i próby odzyskania tej dzielnicy, • analizuje wpływ Kościoła na proces jednoczenia ziem polskich, • przedstawia trudności w procesie jednoczenia ziem polskich przez Władysława Łokietka
Wielki król i jego państwo.	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: zjazdów w Wyszehradzie, koronacji królewskiej Kazimierza Wielkiego, sądu papieskiego w Warszawie, pokoju w Kaliszu, pokoju w Namysłowie, śmierci Bolesława Jerzego Trojdenowicza, podboju Rusi Halickiej przez Kazimierza Wielkiego, założenia Akademii Krakowskiej, zjazdu w Krakowie, śmierci Kazimierza Wielkiego, przywileju w Koszycach, śmierci Ludwika Węgierskiego, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: podkanclerzy, podskarbi, marszałek, stan, monarchia stanowa, statuty wiślicko-piotrkowskie, grosz krakowski, Korona Królestwa Polskiego, sukcesja, przywilej generalny, unia personalna, • identyfikuje postacie: Karola Roberta Andegaweńskiego, Kazimierza Wielkiego, Elżbietę Łokietkównę, Bolesława Jerzego Trojdenowicza, Ludwika Andegaweńskiego (Węgierskiego), Jadwigę Andegawęską, Janusza Suchywilka, Jarosława Bogorię, • lokalizuje na mapie: Litwę, Kujawy, ziemię dobrzyńską, Ruś Halicko-Włodzimierską (Ruś Czerwoną), Podole, Wyszehrad, Kalisz, Namysłów, Mazowsze, Koszyce, • przedstawia główne kierunki polityki zagranicznej Kazimierza Wielkiego, • charakteryzuje reformy wewnętrzne Kazimierza Wielkiego, • ocenia znaczenie przywileju koszyckiego dla kształtowania się ustroju monarchii stanowej w Polsce, • przedstawia rozwój terytorialny państwa polskiego pod rządami Kazimierza Wielkiego, • analizuje działania Kazimierza Wielkiego zmierzające do wzmocnienia państwa, • przedstawia cele powołania Akademii Krakowskiej
Jagiellonowie. Litewska dynastia na polskim tronie.	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: śmierci Ludwika Węgierskiego, koronacji królewskiej Jadwigi, unii w Krewie, chrztu Jagiełły, unii wileńsko-radomskiej, unii w Horodle, wielkiej wojny z zakonem krzyżackim, bitwy pod Grunwaldem, pierwszego pokoju toruńskiego, śmierci Władysława Jagiełły, wyboru Władysława III na króla Węgier, bitwy pod Warną, koronacji Kazimierza Jagiellończyka na króla Polski, utworzenia Związku Pruskiego, inkorporacji Prus i Pomorza do Polski, wojny trzynastoletniej, bitwy pod Chojnicami, bitwy pod Świecinem, bitwy na Zalewie Wiślanym, zdobycia Chojnic, drugiego pokoju toruńskiego, wyboru Władysława Jagiellończyka na tron czeski, wyboru Władysława Jagiellończyka na tron węgierski, śmierci Kazimierza Jagiellończyka, wyprawy Jana Olbrachta do Mołdawii, ukształtowania się dwuizbowego sejmu walnego, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: szlachta, unia personalna, inkorporacja, Związek Pruski, wojsko zaciężne, sejm walny, senat, izba poselska, • identyfikuje postacie: Władysława Jagiełłę, Witolda, Ulricha von Jungingena, Władysława III Warneńczyka, Zbigniewa Oleśnickiego, Kazimierza Jagiellończyka, Jerzego z Podiebradów, Władysława Jagiellończyka, Macieja Korwina, Jana Olbrachta, Aleksandra Jagiellończyka, • lokalizuje na mapie: Krew, Wilno, Horodło, Radom, Żmudź, państwo zakonu krzyżackiego, Malbork, Grunwald, Toruń, imperium osmańskie, Warnę, Chojnice, Świecino, Zalew Wiślany, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, Mołdawię, Piotrków, • przedstawia przyczyny kolejnych unii polsko-litewskich i decyzje, jakie się z nimi wiązały, • omawia główne etapy i ocenia skutki zmagania Polski z zakonem krzyżackim w XV w., • ocenia skuteczność polityki dynastycznej Jagiellonów w XV w. i wskazuje jej mocne i słabe strony, • omawia powstanie i strukturę sejmu walnego, • wymienia przyczyny zawarcia unii Polski z Litwą, • charakteryzuje przyczyny i skutki wielkiej wojny z zakonem krzyżackim
NOWOŻYTNOŚĆ	
Szlachta narodem politycznym	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: konstytucji nihil novi, elekcji Zygmunta Augusta, sejmu egzekucyjnego w Piotrkowie, unii lubelskiej, śmierci Zygmunta Augusta, panowania Henryka Walezego, rokoszu sandomierskiego (Zebrzydowskiego), rokoszu Lubomirskiego, pierwszego zastosowania zasady liberum veto, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: monarchia absolutna, sejmik ziemski, magnateria, elekcja, elekcja vivente rege, ruch egzekucyjny, unia realna, interrex, kaptury, sejm konwokacyjny, elekcja viri tim, rozdwojona elekcja, artykuły henrykowskie, <i>pacta conventa</i>, etos, klient, liberum veto, oligarchia magnacka, • identyfikuje postacie: Zygmunta I Starego, Zygmunta II Augusta, Henryka Walezego, Zygmunta III Wazę, Jana Kazimierza, Jerzego Lubomirskiego, Władysława Sicińskiego, Janusza Radziwiłła, Michała Korybuta Wiśniowieckiego, Jana III Sobieskiego, • lokalizuje na mapie: terytorium Rzeczypospolitej Obojga Narodów, ziemie wcielone do Korony w 1569 r.,

	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jakie czynniki doprowadziły do ukształtowania się w Polsce ustroju demokracji szlacheckiej, • charakteryzuje udział szlachty w życiu politycznym kraju w XVI i XVII w., • przedstawia główne postulaty ruchu egzekucyjnego i wymienia te z nich, które zostały zrealizowane, • wyjaśnia treść artykułów henrykowskich i ich wpływ na osłabienie władzy królewskiej, • wyjaśnia przyczyny i konsekwencje unii lubelskiej, • analizuje dobre i złe strony demokracji szlacheckiej
<p>Szlachta wobec wyzwań gospodarczych XVI–XVII w.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: wydania przywileju wareskiego, ograniczenia prawa opuszczania wsi przez chłopów, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: manufaktura, rewolucja cen, folwark, pańszczyzna, dualizm gospodarczy, łan, łaszt, spichlerz Europy, agraryzacja miast, • lokalizuje na mapie: Gdańsk, główne rzeki wykorzystywane w Rzeczypospolitej do spławu zboża, • charakteryzuje przyczyny ukształtowania się modelu gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej w Rzeczypospolitej, • przedstawia, jakie zmiany społeczne powodował rozwój gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej, • wyjaśnia, jaki wpływ miały przemiany gospodarcze na ograniczanie wolności chłopów, • ocenia wpływ gospodarki folwarcznej na rozwój ekonomiczny państwa polsko-litewskiego, • wyjaśnia przyczyny i konsekwencje dualizmu gospodarczego w Europie XVI w., • przedstawia, jakie zmiany społeczne powodował rozwój gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej, • wskazuje przywileje szlacheckie ograniczające wolność chłopów
<p>Z papieżem i przeciw niemu. Problemy religijne w Rzeczypospolitej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: wystąpienia Lutra, próby wprowadzenia Kościoła narodowego w Rzeczypospolitej, śmierci Zygmunta Augusta, ugody sandomierskiej, konfederacji warszawskiej, soboru trydenckiego, sprowadzenia jezuitów do Braniewa, unii brzeskiej, wygnania arian z Rzeczypospolitej, powołania Komisji Edukacji Narodowej, obrad Sejmu Wielkiego, <i>Konstytucji 3 maja</i>, tumultu wyznaniowego w Toruniu, • wyjaśnia i stosuje pojęcia i powiedzenia: Karaimi, bracia czescy, zbór, <i>cuius regio eius religio</i>, unicy, • dyzunicy, dysydenci, ksenofobia, tumult, „sarmackie Ateny”, „przedmurze chrześcijaństwa”, • identyfikuje postacie: Marcina Lutra, Jana Kalwina, Jana Amosa Komeńskiego, Zygmunta Augusta, Stanisława Hozjusza, Piotra Skargę, Jakuba Wujka, • lokalizuje na mapie: tereny zamieszkiwane przez innowierców w Rzeczypospolitej, Wittenbergę, Raków, Brześć Litewski, Braniewo, Toruń, • charakteryzuje sytuację wyznaniową na ziemiach polskich i litewskich w XVI w., • przedstawia główne działania kontrreformacyjne w Rzeczypospolitej, • ocenia wpływ reformacji na rozwój kultury polskiej, • ocenia wpływ kontrreformacji i wojen XVII w. na zmiany w religijności mieszkańców Rzeczypospolitej, • przedstawia przyczyny wzrostu nietolerancji religijnej w Rzeczypospolitej XVII i XVIII w., • wyjaśnia przyczyny tolerancji religijnej w Rzeczypospolitej w XVI w., z uwzględnieniem konfederacji warszawskiej i ugody sandomierskiej
<p>Politycy i wodzowie złotego wieku.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: zjazdu Habsburgów i Jagiellonów w Wiedniu, bitwy pod Mohaczem, wojny Zygmunta Starego z zakonem krzyżackim, hołdu pruskiego, bitwy pod Orszą, najazdu hospodara mołdawskiego na Pokucie, bitwy pod Obertynem, hołdu lennego Gottharda Kettlera, pokoju szczecińskiego, elekcji Stefana Batorego, początku wojny o Inflanty z Rosją, wyprawy na Połock, rozejmu w Jamie Zapolskim, śmierci Stefana Batorego, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: <i>dominium Maris Baltici</i>, sekularyzacja, hetman, • identyfikuje postacie: Zygmunta Starego, Maksymiliana I, Ludwika Jagiellończyka, Albrechta Hohenzollerna, Jana Tarnowskiego, Iwana IV Groźnego, Gottharda Kettlera, Zygmunta Augusta, Stefana Batorego, Annę Jagiellonkę, Jana Zamoyskiego, • lokalizuje na mapie: państwo zakonu krzyżackiego, Wiedeń, Mohacz, imperium osmańskie, Prusy Królewskie, Prusy Książęce, Wołoszczyznę, Orszę, Mołdawię, Obertyn, Inflanty, Kurlandię, Semigalię, Estonię, Ozylię, Dorpat, Połock, Psków, Wielkie Łuki, Jam Zapolski, Byczynę, • charakteryzuje i ocenia sposób rozwiązania problemu krzyżackiego przez Zygmunta Starego, • przedstawia główne etapy rywalizacji Rzeczypospolitej o Inflanty w XVI w.,

	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie zjazdu wiedeńskiego dla późniejszej sytuacji państw rządzonych przez Jagiellonów, • charakteryzuje postać Jana Zamoyskiego i ocenia jego wpływ na losy Rzeczypospolitej, • przedstawia największe sukcesy militarne Rzeczypospolitej w XVI w., • wymienia główne konflikty zbrojne Rzeczypospolitej w XVI w.
<p>W orężu siła. Wielcy hetmani Rzeczypospolitej w XVII w.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: detronizacji Zygmunta III przez sejm szwedzki, wybuchu wojny Rzeczypospolitej ze Szwecją (1600 r.), bitwy pod Kircholmem, rozejmu w Mitawie, obrony Chocimia (1621 r.), oblężenia Smoleńska, bitwy pod Kłuszynem, rozejmu w Dywilinie, bitwy pod Cecorą, bitwy pod Oliwą, bitwy pod Trzcianą, bitwy pod Cudnowem, abdykacji Jana Kazimierza, bitwy pod Podhajcami, zdobycia Kamieńca Podolskiego przez Turków, bitwy pod Chocimiem (1673 r.), elekcji Michała Korybuta Wiśniowieckiego, bitwy pod Wiedniem, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: sułtan, wezyr, Liga Święta, abdykacja, bojarzy, • identyfikuje postacie: Zygmunta III Wazę, Jana Karola Chodkiewicza, Karola IX Sudermańskiego, Gustawa II Adolfa, Władysława IV Wazę, Stanisława Żółkiewskiego, Wasyla Szujskiego, Dymitra Samozwańca, Michała Romanowa, Stanisława Koniecpolskiego, Stefana Czarnieckiego, Janusza Radziwiłła, Jerzego Lubomirskiego, Jana Kazimierza, Jerzego II Rakoczego, Michała Korybuta Wiśniowieckiego, Jana III Sobieskiego, Kara Mustafę, • lokalizuje na mapie: Kircholm, Mitawę, rzekę Dźwinę, Chocim, Cecorę, Kłuszyn, Smoleńsk, Dywilino, Gniew, Frombork, Tczew, Puck, Malbork, Oliwę, Trzcianę, Stary Targ, Kamieniec Podolski, Podhajce, Wiedeń, • wymienia największe sukcesy oręża polskiego w XVII w., • ocenia skutki polityczne i militarne największych bitew Rzeczypospolitej w XVII w., • ocenia postawę Jerzego Lubomirskiego wobec króla i ojczyzny, • wymienia wielkich hetmanów Rzeczypospolitej XVII w. oraz bitwy, w których dowodzili, • wyjaśnia przyczyny wojen Rzeczypospolitej ze Szwecją, Rosją i Turcją, • wyjaśnia znaczenie bitwy pod Wiedniem dla losów Europy
<p>Ostatni król Rzeczypospolitej i <i>finis Poloniae</i>.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: koronacji Stanisława Augusta Poniatowskiego, utworzenia Szkoły Rycerskiej, otwarcia kanału Michała Ogińskiego, uchwalenia praw kardynalnych, zawiązania konfederacji w Barze, I rozbioru Polski, II rozbioru Polski, III rozbioru Polski, powołania Komisji Edukacji Narodowej, początku obrad Sejmu Wielkiego, uchwalenia <i>Konstytucji 3 maja</i>, powstania konfederacji targowickiej, bitwy pod Zieleńcami, bitwy pod Dubienką, wybuchu powstania kościuszkowskiego, wydania uniwersału połanieckiego, bitwy pod Raclawicami, bitwy pod Maciejowicami, bitwy pod Szczekocinami, zdobycia warszawskiej Pragi przez Suworowa, śmierci Stanisława Augusta Poniatowskiego, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: Familia, komisje dobrego porządku, prawa kardynalne, konfederacja, obiady czwartkowe, manufaktura, szlachta gołota, uniwersał, sejm skonfederowany, Kuźnica Kołłątajowska, • identyfikuje postacie: Katarzynę II, Stanisława Augusta Poniatowskiego, Wojciecha Bogusławskiego, Kazimierza Pułaskiego, Józefa Wybickiego, Tadeusza Rejtana, Adama Naruszewicza, Franciszka Zabłockiego, Stanisława Konarskiego, Hugona Kołłątaja, Bernarda Bellotto zwanego Canalettem, Marcella Bacciarellego, Stanisława Małachowskiego, Seweryna Rzewuskiego, Ksawerego Branickiego, Szczęsnego Potockiego, Jana Ursyna Niemcewicza, Tadeusza Kościuszkę, Józefa Poniatowskiego, Adama Ponińskiego, • lokalizuje na mapie: Bar na Podolu, Podlasie, Grodno, Zieleńce, Dubienkę, Raclawice, Szczekociny, Maciejowice, Petersburg, • charakteryzuje politykę sąsiadów Rzeczypospolitej w XVIII w., ze szczególnym uwzględnieniem Rosji, • przedstawia następstwa konfederacji targowickiej dla losów Rzeczypospolitej, • omawia reformy doby stanisławowskiej, ze szczególnym uwzględnieniem <i>Konstytucji 3 maja</i>, • wymienia najważniejsze osiągnięcia polskiego oświecenia, • ocenia rządy Stanisława Augusta Poniatowskiego
<p>„Ojczyzno moja, na końcuś upadła!” Spory o przyczyny upadku I Rzeczypospolitej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: podpisania aktu konfederacji targowickiej przez Stanisława Augusta Poniatowskiego, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: szkoła lelewelowska, szkoła historyczna warszawska, szkoła historyczna krakowska, konserwatyzm, • identyfikuje postacie: Monteskiusza, Woltera, Jeana-Jacques’a Rousseau, Denisa Diderota, Adama Naruszewicza, Seweryna Rzewuskiego, Joachima Lelewela, Waleriana Kalinkę, Józefa Szujskiego, Michała Bobrzyńskiego, Tadeusza Korzона, Władysława Smoleńskiego, Aleksandra Rembowskiego,

	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia poglądy Joachima Lelewela dotyczące ustroju Rzeczypospolitej, • wymienia czynniki wewnętrzne, które przyczyniły się do upadku Rzeczypospolitej Obojga Narodów, • charakteryzuje poglądy przedstawicieli szkoły krakowskiej i szkoły warszawskiej w sprawie rozbiorów Polski, • omawia poglądy filozofów francuskich dotyczące systemu rządów w Rzeczypospolitej, • opisuje różnice w ocenie przyczyn upadku Rzeczypospolitej w poglądach uczonych francuskich oraz polskich, • ocenia postawę króla Stanisława Augusta Poniatowskiego wobec wyzwań epoki
XIX WIEK	
<p>My z Napoleonem, Napoleon z nami.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: wybuchu rewolucji we Francji, zamachu stanu Napoleona Bonaparte, porozumienia w sprawie formowania Legionów Polskich, powstania <i>Mazurka Dąbrowskiego</i>, ustanowienia <i>Mazurka Dąbrowskiego</i> oficjalnym hymnem Polski, bitwy pod Marengo, pokoju w Luneville, bitew pod Jeną i Auerstedt, powstania Komisji Rządzącej na wyzwolonych ziemiach polskich, bitew pod Tczewem i Frydlandem, pokoju w Tylży, wydania konstytucji Księstwa Warszawskiego, wybuchu wojny francusko-austriackiej (1809 r.), bitwy pod Raszynem, traktatu pokojowego w Schönbrunn, wyprawy Napoleona na Rosję, wkroczenia Rosjan do Księstwa Warszawskiego, bitwy pod Lipskiem, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: Legiony Polskie, kodeks cywilny, Komisja Rządząca, • identyfikuje postacie: Napoleona Bonaparte, Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego, Karola Kniaziewicza, Tadeusza Kościuszkę, Adama Jerzego Czartoryskiego, Aleksandra I, Józefa Poniatowskiego, Stanisława Małachowskiego, Józefa Zajączka, Fryderyka Augusta, • lokalizuje na mapie: państwa walczące z Napoleonem, Reggio, Marengo, Luneville, Santo Domingo (Haiti), Puławy, Jenę, Auerstedt, Tczew, Frydland, Tylżę, Drezno, Saksonię, Raszyn, ziemie Księstwa Warszawskiego przed traktatem w Schönbrunn i po nim, Borodino, Moskwę, rzekę Berezynę, Lipsk, • przedstawia okoliczności powstania i losy Legionów Polskich, • ocenia politykę Napoleona w sprawie polskiej, • przedstawia argumenty za włączeniem się Polaków w walkę u boku Napoleona i przeciw niemu, z uwzględnieniem poglądów Adama Jerzego Czartoryskiego, Tadeusza Kościuszki, Jana Henryka Dąbrowskiego, • omawia okoliczności powstania i ustrój Księstwa Warszawskiego, • przedstawia okoliczności powstania <i>Mazurka Dąbrowskiego</i>, • omawia losy Polaków walczących u boku Napoleona i ocenia postawę Józefa Poniatowskiego, • wymienia główne bitwy Napoleona, w których uczestniczyli Polacy
<p>„Gdy Naród do boju wystąpił z orężem...”.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: założenia Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, założenia Banku Polskiego, powstania Wolnomularstwa Narodowego, utworzenia Towarzystwa Patriotycznego, zawiązania sprzysiężenia w szkole podchorążych, wybuchu powstania listopadowego, powstania Rządu Tymczasowego, detronizacji Mikołaja I jako króla polskiego, wkroczenia na ziemie polskie armii rosyjskiej, bitwy pod Stoczkiem, bitwy pod Grochowem, bitwy pod Wawrem, bitwy pod Iganiami, bitwy pod Ostrołką, początku szturm Rosjan na Warszawę, poddania Warszawy Rosjanom, • identyfikuje postacie: Aleksandra I, Mikołaj I, Adama Jerzego Czartoryskiego, Józefa Zajączka, Stanisława Staszica, Ksawerego Druckiego-Lubeckiego, Bonawenturę i Wincentego Niemojowskich, Adama Mickiewicza, Waleriana Łukasińskiego, Ignacego Prądzyńskiego, Piotra Wysockiego, wielkiego księcia Konstantego, Nikołaja Nowosilcowa, Józefa Chłopickiego, Michała Gedeona Radziwiłła, Joachima Lelewela, Józefa Dwernickiego, Jana Skrzyneckiego, Józefa Bema, Jana Krukowieckiego, Iwana Paskiewicza, Iwana Dybicza, Emilię Plater, Kunegundę Ogińską, Marię Prószyńską, Marię Raszanowiczową, Antoninę Tomaszewską, Józefę Rostkowską, Barbarę Czarnocką, • lokalizuje na mapie: Królestwo Polskie, Rzeczpospolitą Krakowską, Wielkie Księstwo Poznańskie, Kanał Augustowski, Kalisz, Stoczek, Grochów, Wawer, Iganie, Ostrołkę, kierunek przemarszu armii Paskiewicza, • ocenia postawy głównodowodzących armią Królestwa Polskiego w okresie powstania listopadowego, • charakteryzuje losy i postawę Waleriana Łukasińskiego, • przedstawia przykłady bohaterskiej walki kobiet podczas powstania listopadowego, • przedstawia dokonania Ksawerego Druckiego-Lubeckiego jako ministra skarbu, • wymienia główne bitwy powstania listopadowego i polskich generałów, którzy w nich dowodzili,

	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia działalność legalnej i nielegalnej opozycji przed wybuchem powstania listopadowego, • konfrontuje postawę Ignacego Prądzyńskiego i Józefa Bema z działaniami Jan Skrzyneckiego i Jana Krukowieckiego
„Za wolność naszą i waszą”.	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: utworzenia Stowarzyszenia Ludu Polskiego, uwłaszczenia chłopów w Wielkim Księstwie Poznańskim, założenia Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, powołania Rządu Narodowego w Krakowie, wybuchu powstania krakowskiego, Wiosny Ludów w Europie, powstania Komitetu Narodowego w Poznaniu, powstania Centralizacji w Poznaniu, zwołania Kongresu Słowiańskiego, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: praca organiczna, wolne miasto, rabacja, Wiosna Ludów, • identyfikuje postacie: Józefa Zaliwskiego, Piotra Ściegiennego, Szymona Konarskiego, Józefa Lompę, Krzysztofa Mrongowiusza, Gustawa Gizewiusza, Fryderyka Wilhelma IV, Karola Marcinkowskiego, Walentego Stefańskiego, Józefa Maksymiliana Ossolińskiego, Karola Libelta, Ludwika Mierosławskiego, Jana Tyssowskiego, Ludwika Gorzkowskiego, Aleksandra Grzegorzewskiego, Edwarda Dembowskiego, Jakuba Szelę, Klemensa Metternicha, Józefa Bema, Józefa Wysockiego, Henryka Dembińskiego, Wojciecha Chrzanowskiego, Jerzego Lubomirskiego, Franciszka Sznajdę, Iwana Paskiewicza, • lokalizuje na mapie: Wołyń, Podole, Wielkie Księstwo Poznańskie, Lwów, Lombardię, Sycylię, Pragę, • wymienia przykłady walki o polskość bez zaangażowania zbrojnego, • wskazuje przyczyny niepowodzenia powstania krakowskiego i Wiosny Ludów na ziemiach polskich, • wymienia przykłady walki Polaków w XIX w. o „wolność naszą i waszą”, • wyjaśnia znaczenie pracy organicznej dla umacniania polskości
Gloria victis – chwała zwyciężonym.	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: wybuchu powstania styczniowego, wojny krymskiej, pogrzebu generałowej Sowińskiej, wprowadzenia stanu wojennego w Królestwie Polskim, powstania Komitetu Centralnego Narodowego, powstania Tymczasowego Rządu Narodowego, dekretu uwłaszczeniowego Aleksandra II, objęcia dyktatury powstania przez Mariana Langiewicza, objęcia dyktatury powstania przez Romualda Traugutta, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: Biali, Czerwoni, branka, państwo podziemne, • identyfikuje postacie: Michała Czajkowskiego, Władysława Zamoyskiego, Jarosława Dąbrowskiego, Stefana Bobrowskiego, Leopolda Kronenberga, Andrzeja Zamoyskiego, Edwarda Jurgensa, Aleksandra Wielopolskiego, Aleksandra II, Ludwika Mierosławskiego, Józefę Rostkowską, Mariana Langiewicza, Józefa Hauke-Bosaka, Dionizego Czachowskiego, Zygmunta Sierakowskiego, Walerego Wróblewskiego, Konstantego Kalinowskiego, Stanisława Brzósę, Romualda Traugutta, • lokalizuje na mapie: Krym, Żmudź, Wołyń, Białoruś, Podlasie, Wilno, Opatów, Miechów, Bodzentyn, Małogoszcz, • przedstawia sytuację w Królestwie Polskim przed wybuchem powstania styczniowego, • opisuje przebieg powstania styczniowego, • opisuje funkcjonowanie polskiego państwa podziemnego w czasie powstania styczniowego, • charakteryzuje głównych bohaterów powstania styczniowego, • wyjaśnia, jaki był cel branki, • ocenia działalność Romualda Traugutta w czasie powstania styczniowego, • przedstawia własną ocenę powstania styczniowego
Bić się czy nie bić?	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: zniesienia konstytucji Królestwa Polskiego przez cara, likwidacji Rzeczypospolitej Krakowskiej, likwidacji Kościoła unickiego w zaborze rosyjskim, powstania parlamentu pruskiego, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: irredenta, hekatomba, rusyfikacja, germanizacja, Kraj Nadwiślański, Statut organiczny, nurt konserwatywny emigracji, nurt demokratyczno-liberalny emigracji, emisariusz, ugodowcy, <i>liberum conspiro</i>, stańczycy, trójjolaści, • identyfikuje postacie: Iwana Paskiewicza, Walerego Wróblewskiego, Adama Jerzego Czartoryskiego, Joachima Lelewela, Wiktora Heltmana, Tadeusza Krępowieckiego, Stanisława Worcella, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Cypriana Kamila Norwida, Fryderyka Chopina, Pawła Popiela, Józefa Szujskiego, Stanisława Koźmiana, Stanisława Tarnowskiego, Aleksandra Świętochowskiego, • lokalizuje na mapie: kraje, do których Polacy emigrowali po powstaniu listopadowym, Paryż, • analizuje negatywne i pozytywne następstwa powstań narodowych, • charakteryzuje polityczną działalność Polaków na emigracji, z uwzględnieniem poglądów członków poszczególnych ugrupowań emigracyjnych, • wymienia główne ugrupowania Wielkiej Emigracji i ich przywódców,

	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia własną opinię w kwestii walki lub ugody z zaborcami, • przedstawia poglądy środowiska stańczyków albo trójlojalistów, • wymienia twórców polskiej kultury na emigracji, • konfrontuje argumenty ugodowców i zwolenników walki z zaborcami
Polacy wobec zaborców w drugiej połowie XIX w.	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: powstania Austro-Węgier, wynalezienia lampy naftowej przez Ignacego Łukasiewicza, okresu Kulturkampf, wydania noweli osadniczej, strajku dzieci we Wrześni, strajku w szkołach poznańskich, wydania ustawy kagańcowej, powstania działalności Centralnego Towarzystwa Gospodarczego, początku działalności Uniwersytetu Latającego, założenia Szkoły Handlowej w Warszawie, założenia Szkoły Technicznej w Warszawie, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: autonomia, kulturkampf, rugi pruskie, Komisja Kolonizacyjna, Hakata, nowela osadnicza, ustawa kagańcowa, Bazar, praca u podstaw, Polska Macierz Szkolna, solidaryzm narodowy, pozytywizm, realizm, • identyfikuje postacie: Franciszka Józefa, Agenora Gołuchowskiego, Ignacego Łukasiewicza, Ottona von Bismarcka, Mieczysława Ledóchowskiego, Michała Drzymałę, Edwarda Raczyńskiego, Tytusa Działyńskiego, Hipolita Cegielskiego, Zygmunta Wielopolskiego, Aleksandra Świętochowskiego, Bolesława Prusa, Elżbę Orzeszkową, Marię Konopnicką, Henryka Sienkiewicza, Leopolda Kronenberga, Hipolita Wawelberga, • lokalizuje na mapie: Austro-Węgry, Lwów, Galicję Zachodnią, Galicję Wschodnią, Krosno, Wrześnię, Rogalin, Kórnik, Łódź, Częstochowę, Sosnowiec, • charakteryzuje autonomię Galicji i odróżnia jej sytuację od sytuacji w pozostałych zaborach, • przedstawia politykę germanizacji i ocenia postawy Polaków wobec niej, • przedstawia politykę rusyfikacji i ocenia postawy Polaków wobec niej, • wyjaśnia, na czym polegała praca u podstaw, i wymienia jej propagatorów, • przedstawia zasady funkcjonowania władz autonomicznej Galicji, • charakteryzuje rozwój gospodarczy ziem polskich w trzech zaborach, • wymienia i charakteryzuje Polaków, którzy walczyli o polskość i byli prześladowani przez zaborców, • wymienia najważniejsze elementy polityki rusyfikacji i germanizacji, • wymienia instytucje ważne dla rozwoju gospodarczego lub kulturalnego społeczeństwa polskiego pod zaborami
Polityka i politycy. Narodziny masowych ruchów politycznych na ziemiach polskich.	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: powstania Międzynarodowej Socjalno-Rewolucyjnej Partii Proletariat, powstania Socjaldemokracji Królestwa Polskiego i Litwy, powstania Polskiej Partii Socjalistycznej, rozłamu w Polskiej Partii Socjalistycznej, powstania Polskiej Partii Socjalno-Demokratycznej Galicji i Śląska Cieszyńskiego, powstania Ligi Polskiej, powstania Ligi Narodowej, powstania Stronnictwa Demokratyczno-Narodowego, powstania Stronnictwa Ludowego i przekształcenia go w Polskie Stronnictwo Ludowe, rozłamu w Polskim Stronnictwie Ludowym, warszawskiej demonstracji PPS (1904 r.), krwawej niedzieli w Rosji, powstania Organizacji Bojowej PPS, krwawej środy w Królestwie Polskim, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: proletariatus, socjalizm, partia polityczna, wszechpolak, praca u podstaw, krwawa środa, krwawa niedziela, • identyfikuje postacie: Ludwika Waryńskiego, Różę Luksemburg, Juliana Marchlewskiego, Feliksa Dzierżyńskiego, Stanisława Wojciechowskiego, Stanisława Grabskiego, Józefa Piłsudskiego, Zygmunta Miłkowskiego, Romana Dmowskiego, Wojciecha Korfanteo, Stanisława Stojalowskiego, Marię i Bolesława Wysłouchów, Karola Lewakowskiego, Jakuba Bojkę, Jana Stapińskiego, Wincentego Witosa, Mikołaja II, • opisuje najważniejsze partie polityczne na ziemiach polskich, • opisuje przyczyny, przebieg i skutki rewolucji 1905 r. na ziemiach polskich, • porównuje cele polityczne i metody działania polskich partii socjalistycznych, • przedstawia okoliczności uformowania się ruchu ludowego na ziemiach polskich, • charakteryzuje rozwój ruchu narodowego i przedstawia jego cele polityczne, • ocenia wpływ partii politycznych na wzrost świadomości politycznej, społecznej i narodowej Polaków, • charakteryzuje podstawowe różnice pomiędzy programami polskich partii politycznych
XX WIEK	
Ku niepodległej. Sprawa polska w czasie Wielkiej Wojny.	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: powstania Towarzystwa Strzelec i Związku Strzeleckiego, powstania Związku Walki Czynnej, wybuchu I wojny światowej, wymarszu I Kompanii Kadrowej do Kongresówki, aktu 5 listopada, kryzysu przysięgowego, utworzenia Komitetu Narodowego Polskiego, orędzia prezydenta Thomasa Woodrowa Wilsona, konferencji premierów Francji, Włoch i Wielkiej Brytanii, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: trójprzymierze, trójporozumienie, ententa, państwa centralne,

	<p>koncepcja trialistyczna, kryzys przysięgowy, Legiony Polskie, Błękitna Armia,</p> <ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje postacie: Michała Bobrzyńskiego, Romana Dmowskiego, wielkiego księcia Mikołaja Mikołajewicza, Józefa Dowbora-Muśnickiego, Józefa Piłsudskiego, Ignacego Paderewskiego, Józefa Hallera, Thomasa Woodrowa Wilsona, Ignacego Paderewskiego, • lokalizuje na mapie: państwa trójporozumienia, państwa trójprzymierza, Galicję, Lozanę, Rarańczę, • charakteryzuje i ocenia działania podejmowane w pierwszym okresie wojny przez Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego, • przedstawia etapy umiędzynarodawiania sprawy polskiej w czasie I wojny światowej, • opisuje zmiany podejścia mocarstw do sprawy polskiej, • ocenia skuteczność działań Komitetu Narodowego Polskiego w walce o niepodległą Polskę, • porównuje programy głoszone przez Polaków w przededniu I wojny światowej, • przedstawia polskie orientacje polityczne w przededniu I wojny światowej, • przedstawia polskie oddziały wojskowe utworzone w czasie I wojny światowej
<p>Odrodzenie państwa polskiego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: powstania Polskiej Komisji Likwidacyjnej, proklamowania Zachodnioukraińskiej Republiki Ludowej, powstania Tymczasowego Rządu Ludowego Republiki Polskiej, powierzenia Józefowi Piłsudskiemu władzy wojskowej przez Radę Regencyjną, rozwiązania się Rady Regencyjnej, dekretu o najwyższej władzy państwowej Republiki Polskiej, mianowania na premiera Ignacego Paderewskiego, wyborów do Sejmu Ustawodawczego, uchwalenia małej konstytucji, uchwalenia konstytucji marcowej, wyboru Gabriela Narutowicza na prezydenta, zabójstwa Gabriela Narutowicza, wyboru Stanisława Wojciechowskiego na prezydenta, pierwszego rządu Chjeno-Piasta, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: Chjeno-Piast, „sejmokracja”, • identyfikuje postacie: Wincentego Witosa, Ignacego Daszyńskiego, Józefa Piłsudskiego, Jędrzeja Moraczewskiego, Romana Dmowskiego, Ignacego Paderewskiego, Gabriela Narutowicza, Stanisława Wojciechowskiego, Władysława Grabskiego, • lokalizuje na mapie: Galicję Wschodnią, Lwów, Lublin, Kraków, Magdeburg, Sulejówkę, Locarno, • przedstawia formowanie się władz centralnych po odzyskaniu niepodległości przez Polskę, • wyjaśnia, jakie były przyczyny sporów pomiędzy konkurencyjnymi ośrodkami polskich władz u progu niepodległości, • charakteryzuje główne zasady ustrojowe zawarte w konstytucji marcowej, • wyjaśnia, jakie zapisy konstytucji marcowej budziły największe kontrowersje, • ocenia funkcjonowanie państwa polskiego w okresie rządów parlamentarnych w latach 1922–1926, • przedstawia przykłady słabości ustroju parlamentarnego w Polsce w latach 1922–1926, • wymienia główne lokalne organy władzy polskiej powstałe u progu niepodległości, • charakteryzuje problemy, jakie napotkały władze państwa polskiego na początku niepodległości, i wyjaśnia, jak sobie z tymi problemami radzono
<p>Bohaterowie walk o granice II Rzeczypospolitej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: przybycia Ignacego Paderewskiego do Poznania, wybuchu powstania wielkopolskiego, podpisania traktatu wersalskiego, plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu, wybuchu I powstania śląskiego, wybuchu II powstania śląskiego, plebiscytu na Górnym Śląsku, wybuchu III powstania śląskiego, wkroczenia wojsk czechosłowackich na Śląsk Cieszyński, początku walk polsko-ukraińskich o Galicję Wschodnią, zakończenia walk polsko-ukraińskich o Galicję Wschodnią, zawiązania sojuszu Polski z URL, początku ofensywy Michaiła Tuchaczewskiego, powstania Tymczasowego Komitetu Rewolucyjnego Polski, zgody rządu Władysława Grabskiego na linię Curzona, Bitwy Warszawskiej, kontrofensywy polskiej znad Wieprza, pokoju w Rydze, „buntu” generała Lucjana Żeligowskiego, przyłączenia Litwy Środkowej do Polski, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: koncepcja inkorporacyjna, koncepcja federacyjna, linia Curzona, plebiscyt, • identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Wojciecha Korfańtego, Ignacego Paderewskiego, Władysława Grabskiego, Symona Petlurę, Siemiona Budionnego, Michaiła Tuchaczewskiego, Feliksa Dzierżyńskiego, Juliana Marchlewskiego, Włodzimierza Lenina, Wincentego Witosa, Ignacego Daszyńskiego, Lucjana Żeligowskiego, • lokalizuje na mapie: obszary, które miały znaleźć się w granicach Polski zgodnie z koncepcją inkorporacyjną Dmowskiego, obszary, które zgodnie z koncepcją Piłsudskiego miały być sfederowane z Polską, Wilno, Lwów, Kijów, Poznań, tereny opanowane przez Polaków podczas powstania wielkopolskiego, Wolne Miasto Gdańsk, tereny plebiscytowe na Warmii, Mazurach, Powiślu i Górnym Śląsku, linię Curzona, linię podziału Górnego Śląska po III powstaniu śląskim, Śląsk Cieszyński, Zaolzie, Spisz, Orawę, rzekę Zbrucz,

	<p>tereny opanowane przez Polaków w Galicji Wschodniej, Spa, kierunek natarcia sił Tuchaczewskiego i Budionnego, kierunek kontrataku polskiego znad Wieprza, Komarowo, rejon bitwy nad Niemnem, linię graniczną według pokoju ryskiego, obszar Litwy Środkowej,</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje koncepcje granic wysuwane przez Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego oraz ocenia możliwości zrealizowania tych projektów, • przedstawia okoliczności i skutki powstania wielkopolskiego, • przedstawia proces kształtowania się wschodniej granicy II Rzeczypospolitej, • omawia przebieg, wyniki i konsekwencje plebiscytów na Warmii i Mazurach oraz na Górnym Śląsku, • przedstawia przyczyny, przebieg i skutki walk polsko-ukraińskich w Galicji Wschodniej, • przedstawia konflikt Polski z Czechosłowacją o Śląsk Cieszyński, Spisz i Orawę oraz przyczyny włączenia większości spornego terytorium do państwa czechosłowackiego, • wymienia Polaków zasłużonych w walkach o granice i omawia ich dokonania (np. Wojciecha Korfańskiego, Józefa Piłsudskiego, Ignacego Paderewskiego), • ocenia wysiłek Polaków podczas walk o granice w kontekście planów, okoliczności zewnętrznych i ostatecznego kształtu terytorium II Rzeczypospolitej
Pod rządami sanacji.	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: przewrotu majowego, noweli sierpniowej, powstania Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem, powstania Centrolewu, konstytucji kwietniowej, śmierci Józefa Piłsudskiego, utworzenia Obozu Zjednoczenia Narodowego, mianowania Edwarda Rydza-Śmigłego marszałkiem Polski, zajęcia Zaolzia przez Polskę, ogłoszenia tzw. planu czteroletniego, utworzenia Centralnego Okręgu Przemysłowego, układu z Locarno, zawarcia polsko-radzieckiego układu o nieagresji, zawarcia polsko-niemieckiej deklaracji o niestosowaniu przemocy, włączenia Austrii do III Rzeszy, zażądania przez Niemcy włączenia Gdańska do III Rzeszy, likwidacji państwa czechosłowackiego, wypowiedzenie przez Niemcy polsko-niemieckiej deklaracji o niestosowaniu przemocy, układ Ribbentrop–Mołotow, polsko-brytyjskiego układu o wzajemnej pomocy, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: sanacja, rządy autorytarne, • identyfikuje postacie: Macieja Rataja, Ignacego Mościckiego, Kazimierza Bartla, Józefa Piłsudskiego, Walerego Sławka, Edwarda Rydza-Śmigłego, Eugeniusza Kwiatkowskiego, Józefa Becka, Joachima von Ribbentropa, • lokalizuje na mapie: Centralny Okręg Przemysłowy, Zaolzie, • wyjaśnia, które zapisy konstytucji kwietniowej wyraźnie wskazują na odejście od rządów parlamentarnych na rzecz autorytaryzmu, • opisuje przebieg przewrotu majowego, • opisuje przyczyny i skutki przewrotu majowego, • charakteryzuje rządy autorytarne obozu sanacji i stosowane przez nią formy walki z opozycją, • ocenia politykę zagraniczną Józefa Becka i politykę gospodarczą Eugeniusza Kwiatkowskiego, • ocenia skuteczność polityki równowagi w stosunkach z Niemcami i ZSRR, stosowanej w polskiej polityce zagranicznej, i wskazuje jej mocne oraz słabe strony, • wymienia postanowienia konstytucji kwietniowej, • charakteryzuje polską politykę zagraniczną w okresie międzywojennym
II wojna światowa. We wrześniu i na Zachodzie.	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: ataku Niemiec na Polskę, ataku ZSRR na Polskę, obrony Westerplatte, przekroczenia granicy rumuńskiej przez władze polskie, kapitulacji Helu, bitwy pod Kockiem, mianowania Władysława Sikorskiego naczelnym wodzem Polskich Sił Zbrojnych, • powstania Armii Polskiej we Francji, ewakuacji polskiego rządu z Francji do Wielkiej Brytanii, układu Sikorski–Majski, ewakuacji Armii Polskiej z ZSRR, zerwania stosunków dyplomatycznych z rządem polskim przez ZSRR, katastrofy lotniczej w Gibraltarze, bitwy o Anglię, obrony Tobruku, bitwy o Monte Cassino, zdobycia Bolonii, walk 10. Brygady Kawalerii Pancerniej we Francji, powstania 1. Dywizji Pancerniej generała Stanisława Maczka, wyzwolenia Bredy, zdobycia portu Wilhelmshaven przez 1. Dywizję Pancerną, bitwy pod Arnhem, • identyfikuje postacie: Tadeusza Kutrzebę, Franciszka Kleeberga, Stanisława Dąbka, Władysława Raczkiewicza, Władysława Sikorskiego, Władysława Andersa, Kazimierza Sosnkowskiego, Stanisława Mikołajczyka, Stanisława Maczka, Stanisława Sosabowskiego, Stanisława Kopańskiego, • lokalizuje na mapie: Westerplatte, rejon Bzury, Kock, Hel, Gibraltar, Syrię, Palestynę, Tobruk, Monte Cassino, Bolonię, Anconę, Falaise, Bredę, Ypres, Gandawę, Wilhelmshaven, Arnhem, • przedstawia główne kierunki działań jednostek wchodzących w skład Polskich Sił

	<p>Zbrojnych na Zachodzie,</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia dowódców PSZ na Zachodzie, opisuje przebieg kampanii wrześniowej oraz wymienia przykłady bohaterstwa żołnierzy polskich, ocenia wschodnią politykę Władysława Sikorskiego, charakteryzuje wpływ katastrofy w Gibraltarze na polską politykę zagraniczną, ocenia politykę ZSRR wobec Polski
Polacy wobec okupantów w czasie II wojny światowej.	<ul style="list-style-type: none"> pamięta daty: mianowania Stefana Grot-Roweckiego dowódcą ZWZ, przekształcenia ZWZ w Armię Krajową, akcji pod Arsenalem, powstania Kierownictwa Walki Cywilnej, początku akcji „Burza” na Wołyniu, wybuchu powstania warszawskiego, kapitulacji powstania warszawskiego, wyjaśnia i stosuje pojęcia: ZWZ, AK, Delegatura Rządu na Kraj, Rada Jedności Narodowej, Kedyw, Kierownictwo Walki Cywilnej, volkslista, kolaborant, szmalcownictwo, akcja „Burza”, identyfikuje postacie: Stefana Grot-Roweckiego, Władysława Sikorskiego, Augusta Fieldorfa, Jana Bytnara, Franza Kutscherę, Kazimierza Iranka-Osmeckiego, Stefana Korbońskiego, rodzinę Ulmów, Hankę Ordonównę, Kazimierza Wajdę, Henryka Vogelfängera, Adolfa Dymkę, Igo Szyma, Tadeusza Bora-Komorowskiego, Kazimierza Sosnkowskiego, lokalizuje na mapie: wyspę Uznam, tereny objęte działaniami AK w ramach akcji „Burza”, charakteryzuje różne sposoby walki z okupantami podejmowane przez polskie społeczeństwo, przedstawia przykłady bohaterstwa polskich cywilów w czasie II wojny światowej i ocenia znaczenie takich postaw dla społeczeństwa, przedstawia i ocenia przykłady współpracy Polaków z okupantami, omawia kształtowanie się struktur zbrojnych Polskiego Państwa Podziemnego, wymienia i omawia najbardziej spektakularne akcje polskiego podziemia podczas okupacji, wyjaśnia przyczyny i przedstawia przebieg akcji „Burza” oraz powstania warszawskiego, na wybranych przykładach charakteryzuje postawy polskich artystów podczas okupacji i ocenia ich działania
„Tworzy historię zwycięski lud”. Komuniści przejmują władzę w Polsce.	<ul style="list-style-type: none"> pamięta daty: utworzenia PPR, odkrycia ciał polskich oficerów w Katyniu, rozpoczęcia działalności przez Związek Patriotów Polskich, sformowania 1. Dywizji Piechoty im. Tadeusza Kościuszki, powołania PKWN, publikacji manifestu PKWN, powołania Krajowej Rady Narodowej, rozwiązania Armii Krajowej, powstania Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej, aresztowania przywódców Polskiego Państwa Podziemnego, referendum ludowego, wyborów do Sejmu Ustawodawczego, przyjęcia tzw. małej konstytucji, przyjęcia konstytucji PRL, wyjaśnia i stosuje pojęcia: Polska Partia Robotnicza, Gwardia Ludowa, Armia Ludowa, Komintern, Związek Patriotów Polskich, Krajowa Rada Narodowa, Rada Jedności Narodowej, Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego, Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej, Polskie Stronnictwo Ludowe, proces szesnastu, referendum ludowe, Rada Państwa, Polska Rzeczpospolita Ludowa, Polska Zjednoczona Partia Robotnicza, Zjednoczone Stronnictwo Ludowe, Stronnictwo Demokratyczne, rząd emigracyjny, identyfikuje postacie: Józefa Stalina, Marcelego Nowotkę, Pawła Findera, Bolesława Mołojca, Wandę Wasilewską, Władysława Andersa, Bolesława Bieruta, Michała Rolę-Zymierskiego, Kazimierza Pużaka, Edwarda Osóbkę-Morawskiego, Władysława Gomułkę, Stanisława Mikołajczyka, Leopolda Okulickiego, Jana Jankowskiego, Tomasza Arciszewskiego, Ryszarda Kaczorowskiego, lokalizuje na mapie: Katyń, Lublin, omawia metody i proces organizowania przez Stalina władz komunistycznych w Polsce, charakteryzuje metody walki komunistów z przeciwnikami politycznymi, wymienia główne organizacje komunistyczne działające w Polsce podczas okupacji i wskazuje ich przywódców, przedstawia i ocenia na wybranych przykładach postawy polskich komunistów
Zniewolone społeczeństwo? Życie społeczne w PRL	<ul style="list-style-type: none"> pamięta daty: wystąpień robotniczych w okresie PRL: w Poznaniu (1956 r.), na Wybrzeżu (1970 r.), w Radomiu, Ursusie i Płocku (1976 r.), w całym kraju (1980 r.), powstania NSZZ „Solidarność”, identyfikuje postacie: Leopolda Okulickiego, Augusta Fieldorfa, Bolesława Bieruta, Władysława Gomułkę, Edwarda Gierka, Jerzego Giedroycia, Jana Nowaka-Jeziorańskiego, wyjaśnia i stosuje pojęcia: PKWN, tzw. Ziemie Odzyskane, indoktrynacja, mała stabilizacja, propaganda sukcesu, reglamentacja, państwo satelickie, NSZZ „Solidarność”, Radio Wolna Europa,

	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia powody przystosowania się przez Polaków do nowych warunków politycznych w Polsce po 1944 r., • charakteryzuje okres rządów Władysława Gomułki pod względem polityki społecznej, • charakteryzuje politykę społeczno-gospodarczą ekipy Edwarda Gierka, • rozróżnia polityczne, ekonomiczne, socjalne i moralno-ideologiczne przyczyny społecznego niezadowolenia w PRL, • wyjaśnia polityczne, ekonomiczne, socjalne i moralno-ideologiczne przyczyny społecznego niezadowolenia w PRL, • wskazuje na mapie: tzw. Ziemie Odzyskane, zmiany granic Polski w wyniku II wojny światowej, Wybrzeże, Poznań, Radom, Ursus, Płock, • ocenia wpływ emigracji na postawy społeczeństwa PRL, • porównuje sytuację polskiego społeczeństwa pod rządami Bolesława Bieruta, Władysława Gomułki i Edwarda Gierka, • ocenia sytuację polskiego społeczeństwa pod rządami Bolesława Bieruta, Władysława Gomułki i Edwarda Gierka, • ocenia różne postawy polskiego społeczeństwa wobec ustroju komunistycznego,
<p>„... idź wyprostowany wśród tych co na kolanach...”. Opór społeczny w PRL</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: powstania Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”, wypowiedzenia przez TRJN konkordatu ze Stolicą Apostolską, śmierci prymasa Augusta Hlonda, wyboru Karola Wojtyły na papieża, zamordowania księdza Jerzego Popiełuszki, powstania ruchu księży patriotów, wystąpień robotniczych w Poznaniu (1956 r.), wystąpień robotniczych na Wybrzeżu (1970 r.), wystąpień robotniczych w Radomiu, Ursusie i Płocku (1976 r.), porozumień sierpniowych, wprowadzenia stanu wojennego, wydarzeń marcowych, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: żołnierze wyklęci, księża patrioci, konkordat, • identyfikuje postacie: Augusta Fiedorfa, Jana Rzepeckiego, Józefa Kurasia, Zygmunta Szendzielarza, Kazimierza Kamińskiego, Hieronima Dekutowskiego, Franciszka Jaskulskiego, Stefana Wyszyńskiego, Augusta Hlonda, Karola Wojtyły / Jana Pawła II, Jerzego Popiełuskę, Lecha Wałęsę, Wojciecha Jaruzelskiego, Władysława Gomułkę, Pawła Jasienicę, • charakteryzuje pozycję Kościoła katolickiego w okresie rządów komunistycznych w Polsce, • wyjaśnia, czego dotyczyły spory intelektualistów z władzami PRL, • opisuje sytuację Kościoła katolickiego w PRL i charakteryzuje postawy duchownych wobec władz, z uwzględnieniem Stefana Wyszyńskiego, Karola Wojtyły i Jerzego Popiełuszki, • przedstawia okoliczności powstania NSZZ „Solidarność”, • przedstawia okoliczności wprowadzenia stanu wojennego, • ocenia skutki wprowadzenia stanu wojennego, • ocenia postawę Kościoła wobec władz PRL i jego rolę w walce o demokratyzację
<p>Wielka zmiana. Przełom 1989 r.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: pacyfikacji kopalni „Wujek”, zniesienia stanu wojennego, powstania Komitetu Obywatelskiego, obrad okrągłego stołu, tzw. kontraktowych wyborów parlamentarnych, wyboru Wojciecha Jaruzelskiego na prezydenta, wyboru Tadeusza Mazowieckiego na premiera, pierwszych wolnych i powszechnych wyborów prezydenckich, pierwszych w pełni wolnych i demokratycznych wyborów parlamentarnych, uchwalenia małej konstytucji, referendum konstytucyjnego, uchwalenia konstytucji III Rzeczypospolitej, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: Jesień Narodów (Ludów), okrągły stół, wybory kontraktowe, plan Balcerowicza, • identyfikuje postacie: Michaiła Gorbaczowa, Mieczysława Rakowskiego, Lecha Wałęsę, Czesława Kiszczaka, Tadeusza Mazowieckiego, Wojciecha Jaruzelskiego, Aleksandra Kwaśniewskiego, Leszka Balcerowicza, • przedstawia okoliczności rozpoczęcia obrad okrągłego stołu, • omawia proces transformacji polityczno-ustrojowej Polski po 1989 r., • przedstawia główne założenia polityki gospodarczej Polski po 1989 r., • charakteryzuje przyczyny wprowadzenia i skutki planu Balcerowicza, • charakteryzuje przyczyny zwołania i ocenia skutki obrad okrągłego stołu
<p>Polska w Unii Europejskiej i NATO</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: utworzenia RWPG, powstania Układu Warszawskiego, rozwiązania RWPG, rozwiązania Układu Warszawskiego, przyjęcia Polski do Rady Europy, utworzenia Trójkąta Weimarskiego, ostatecznego wycofania wojsk rosyjskich z Polski, podpisania polsko-niemieckiego układu granicznego, podpisania polsko-litewskiego układu o dobrym sąsiedztwie i współpracy, akcesji Polski do Unii Europejskiej, przystąpienia Polski do programu Partnerstwo dla Pokoju, przystąpienia Polski do NATO, referendum w sprawie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, wstąpienia Polski do Unii Europejskiej, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: RWPG, Układ Warszawski, Kominform, Rada Europy, NATO,

	<p>Trójkąt Weimarski, Partnerstwo dla Pokoju, Grupa Wyszehradzka, traktat akcesyjny,</p> <ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje postacie: Tadeusza Mazowieckiego, Krzysztofa Skubiszewskiego, Aleksandra Łukaszenkę, Aleksandra Kwaśniewskiego, Bronisława Geremka, Leszka Millera, Włodzimierza Cimoszewicza, Jerzego Buzka, • lokalizuje na mapie: Pragę, Weimar, państwa członkowskie Trójkąta Weimarskiego, państwa członkowskie Grupy Wyszehradzkiej, Bośnię, Ateny, • przedstawia cele polskiej polityki zagranicznej po 1989 r., • charakteryzuje stosunki Polski z sąsiadami i podpisane z nimi traktaty międzynarodowe, • omawia etapy integracji Polski z NATO i Unią Europejską, • przedstawia, z którymi państwami stosunki Polski układały się przyjaźnie, a z którymi kontakty były najtrudniejsze, i wyjaśnia dlaczego, • omawia przyczyny polskich starań o przyjęcie do struktur europejskich i euroatlantyckich, • ocenia pozycję międzynarodową Polski po ponad dwudziestu latach od odzyskania pełnej niezależności
WĄTEK: EUROPA I ŚWIAT	
Temat lekcji	Uczeń:
STAROŻYTNOŚĆ	
U zarania wspólnoty śródziemnomorskiej	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: ukształtowania się fenickich miast-państw, narodzin judaizmu, zjednoczenia plemion żydowskich, powstania kultur minojskiej i mykeńskiej, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: monoteizm, kolonia, Mesjasz, Tora, Dekalog, Arka Przymierza, synagoga, diaspora, • identyfikuje postacie: Mojżesza, Saula, Dawida, Salomona, Minosa, Tukidydesa, Homera, • lokalizuje na mapie: obszary kultur minojskiej i mykeńskiej, Fenicję, Jerozolimę, • ocenia wkład Fenicjan w kształtowanie się cywilizacji basenu Morza Śródziemnego, • charakteryzuje proces kształtowania się judaizmu, • opisuje najważniejsze osiągnięcia cywilizacyjne Fenicjan, • charakteryzuje dorobek starożytnych kultur Fenicji, Izraela, Minojczyków i Mykeńczyków, • przedstawia wpływ cywilizacji starożytnych na uformowanie się cywilizacji zachodniej
Kolonizacja w świecie śródziemnomorskim	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: założenia Kadyksu, założenia Kartaginy, końca tzw. wieków ciemnych, powstania kolonii w Kyme, wojny Rzymu z Epirem, kapitulacji Tarentu, pierwszej wojny punickiej, podbicia Syrakuz przez Rzym, kolonizacji Sycylii przez Fenicjan, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: kolonizacja, metropolia, <i>apoikia</i>, emporium, system monetarny, hellenizacja, romanizacja, • identyfikuje postać: Pyrrusa, • lokalizuje na mapie: obszary kolonizacji fenickiej i greckiej, Kadyks, Sycylię, Sardynię, Korsykę, Kartaginę, • opisuje przyczyny kolonizacji greckiej, • charakteryzuje przebieg fenickiej i greckiej kolonizacji obszarów śródziemnomorskich, • porównuje cele kolonizacji greckiej, fenickiej i rzymskiej, • opisuje skutki starożytnej kolonizacji basenu Morza Śródziemnego, • ocenia wpływ starożytnej kolonizacji w świecie śródziemnomorskim na kształtowanie się kultury europejskiej
Świat grecki – świat rzymski	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: początku wyprawy Aleksandra Wielkiego na Persję, bitwy nad Granikiem, bitwy pod Issos, bitwy pod Gaugamelą, śmierci Aleksandra Wielkiego, wydania edyktu Karakalli, nadania obywatelstwa rzymskiego mieszkańcom Italii, kodyfikacji prawa rzymskiego za cesarza Justyniana, zezwolenia przez Konstantyna na swobodę kultu chrześcijańskiego, ogłoszenia chrześcijaństwa religią państwową w Rzymie, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: hellenizacja, romanizacja, diadochowie, koine, orientalizacja, <i>divide et impera</i>, <i>Pax Romana</i>, kodeks, • identyfikuje postacie: Aleksandra Wielkiego, Karakallę, Justyniana Wielkiego, Konstantyna, Teodozjusza, • lokalizuje na mapie: Granik, Issos, Gaugamelę, Indus, Babilon, Egipt Ptolemeuszów, państwo Seleukidów, Antiochię, Pergamon, Palmirę, Aleksandrię w Egipcie, Kartaginę, zasięg Imperium Rzymskiego, Kolonię, Lyon, Saragossę, Budapeszt, Wiedeń, • charakteryzuje proces hellenizacji starożytnego Wschodu i podaje przykłady tego zjawiska, • przedstawia proces romanizacji i podaje jego przykłady, • przedstawia przykłady funkcjonowania zdobyczy cywilizacji greckiej i rzymskiej w świecie współczesnym, • przedstawia podboje Aleksandra Wielkiego i rozpad jego imperium, • przedstawia przyczyny przyjmowania greckich i rzymskich osiągnięć cywilizacyjnych przez różne ludy starożytne,

	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia osiągnięcia budownictwa rzymskiego w starożytności, • wyjaśnia, w jaki sposób Rzymianie utrzymywali kontrolę nad podbitymi ludami
Islam, Europa i antyczne dziedzictwo	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: upadku cesarstwa zachodniorzymskiego, ucieczki Mahometa z Mekki, powrotu Mahometa do Mekki, śmierć Mahometa, podboju Hiszpanii przez Arabów, bitwy pod Poitiers, początku rządów dynastii Omajjadów, początku kalifatu w Kordobie, powstania kalifatu Fatymidów, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: Koran, Sunna, pięć filarów islamu, sunnici, szyici, kalif, emir, • identyfikuje postacie: Mahometa, Omara, Abd ar-Rahmana III, Awicennę, Awerroesa, • lokalizuje na mapie: Mekkę, Medynę, cesarstwo bizantyjskie, Hiszpanię, Syrię, Palestynę, Kordobę, Bagdad, Damaszek, • przedstawia dzieje Mahometa, • wymienia główne osiągnięcia średniowiecznej cywilizacji arabskiej, • opisuje okoliczności powstania i główne założenia islamu, • omawia rozwój imperium arabskiego i podję przyczyny jego podziału, • charakteryzuje wpływ cywilizacji arabskiej na kulturę średniowiecznej Europy
SREDNIOWIECZE	
Rywalizacja chrześcijańsko – muzułmańska na Wschodzie	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: rozłamu chrześcijaństwa (schizmy wschodniej), synodu w Clermont, pierwszej wyprawy krzyżowej (tzw. rycerskiej), zdobycia Jerozolimy przez krzyżowców, bitwy pod Hittin, trzeciej krucjaty, czwartej krucjaty, zdobycia Konstantynopola przez krzyżowców, zdobycia Akki przez muzułmanów, bitwy pod Adrianopolem, bitwy na Kosowym Polu, bitwa pod Nikopolis, bitwy pod Warną, upadku Konstantynopola, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: krucjata, zakon rycerski, • identyfikuje postacie: Urbana II, Innocentego III, Konrada III, Ludwika VII, Saladyna, Ryszarda Lwie Serce, Fryderyka Barbarosę, Filipa Augusta, Zygmunta Luksemburskiego, Władysława III Warneńczyka, • lokalizuje na mapie: cesarstwo bizantyjskie, Konstantynopol, Jerozolimę, Antiochię, Clermont, Królestwo Jerozolimskie i jego lenna, Hittin, Akkę, Adrianopol, • omawia przyczyny wypraw krzyżowych do Ziemi Świętej, • wymienia zakony rycerskie powstałe w Ziemi Świętej, • opisuje przebieg wypraw krzyżowych do Ziemi Świętej, • przedstawia skutki krucjat i ich wpływ na cywilizację średniowiecznej Europy, • opisuje ekspansję Turków osmańskich w średniowieczu i wymienia związane z nią najważniejsze bitwy, • formułuje własną ocenę wypraw krzyżowych
Europa Zachodnia. Obszar wpływów trzech religii.	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: bitwy pod Covadongą, bitwy pod Las Navas de Tolosa, zhołdowania Grenady przez Kastylię, podboju państwa Wizygotów przez Arabów, bitwy pod Poitiers, utworzenia kalifatu w Kordobie, zjednoczenia Hiszpanii przez Królów Katolickich, zdobycia Grenady przez chrześcijan, wypędzenia Żydów z Hiszpanii, pogromów Żydów w Nadrenii, konfiskaty majątków żydowskich przez króla Filipa IV Pięknego, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: rekonkwista, emirat, marranowie, moryskowie, getto, • identyfikuje postacie: Alfonsa VIII, Innocentego III, Ferdynanda Aragońskiego, Izabelę Kastyljską, Filipa IV Pięknego, • lokalizuje na mapie: Półwysep Iberyjski, Bagdad, Kordobę, Grenadę, Kastylię, Andaluzję, Las Navas de Tolosa, Poitiers, • opisuje przyczyny narastania niechęci chrześcijan do ludności żydowskiej w okresie średniowiecza, • opisuje podboje Arabów w Europie, • opisuje główne etapy chrześcijańskiej rekonkwisty na Półwyspie Iberyjskim, • porównuje sytuację religijną w Hiszpanii pod rządami Arabów oraz pod panowaniem Królów Katolickich, • ocenia relacje między chrześcijanami i muzułmanami w średniowiecznej Europie
Europejczycy ruszają na oceany.	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta datę zdobycia Konstantynopola przez Turków, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: Nowy Świat, handel lewantyński, Jedwabny Szlak, karaka, karawela, astrolabium, portolany, log, • identyfikuje postacie: Krzysztofa Kolumba, Ferdynanda Magellana, Marca Pola, • lokalizuje na mapie: lądy Nowego Świata, imperium mongolskie, • wymienia główne przyczyny wielkich odkryć geograficznych, • charakteryzuje rolę antycznego dziedzictwa w genezie wielkich odkryć geograficznych przełomu XV i XVI w., • charakteryzuje wiedzę Europejczyków o świecie w okresie wczesnego i pełnego średniowiecza,

	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jakie były gospodarcze, społeczne, religijne i polityczne przyczyny wielkich odkryć geograficznych, • opisuje rozwiązania techniczne i wynalazki, dzięki którym europejscy żeglarze mogli wyruszać w transoceaniczne rejsy
NOWOŻYTNOŚĆ	
Szalona odwaga i zimna kalkulacja. Wielcy odkrywcy w XV i XVI wieku.	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: wyprawy Bartolomeu Diaza, wyprawy Vasco da Gamy, wyprawy Krzysztofa Kolumba, wyprawy Ferdynanda Magellana, wyprawy Johna Cabota, wyprawy Francisa Drake'a, wyprawy Jacques'a Cartiera, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: szkorbut, rekonkwista, • identyfikuje postacie: Henryka Żeglarza, Bartolomeu Diaza, Vasco da Gama, Krzysztofa Kolumba, Jana II, Izabelę Kastylijską, Ferdynanda Aragońskiego, Ferdynanda Magellana, Johna Cabota, Henryka VII, Sebastiana Cabota, Francisa Drake'a, Jacques'a Cartiera, Elżbietę I, Hernána Cortésa, Francisca Pizarra, • lokalizuje na mapie: Ceutę, Maderę, Azory, Rio de Oro, Arguin, Senegal, Przylądek Dobrej Nadziei, szlak wyprawy Vasco da Gamy, Kalikat, szlak wyprawy Krzysztofa Kolumba, Bahamy, Sewillę, szlak wyprawy Ferdynanda Magellana, Filipiny, Nową Fundlandię, Labrador, Rzekę Świętego Wawrzyńca, Montreal, • przedstawia i porównuje różne koncepcje poszukiwania morskiej drogi z Europy do Indii, • opisuje proces poznawania nowych ziem przez Europejczyków w XV–XVI w., • ocenia rolę jednostki w dziejach ludzkości (na wybranym przykładzie podróżnika-odkrywcy z XV–XVI w.), • przedstawia wyprawy odkrywcze Krzysztofa Kolumba, Ferdynanda Magellana, Vasco da Gamy, Bartolomeu Diaza, Francisa Drake'a, Johna Cabota, Jacques'a Cartiera, • charakteryzuje działalność Henryka Żeglarza i jej znaczenie dla kolejnych wypraw odkrywczych, • przedstawia niebezpieczeństwa zagrażające żeglarzom w XV i XVI w.
Przez morza i oceany. Podróżnicy XVI – XVIII.	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: wyprawa Vitusa Beringa, wyprawy Willema Barentsa, pierwszej wyprawy Jamesa Cooka, trzeciej wyprawy Jamesa Cooka, śmierci Jamesa Cooka, wyprawy Jeana François La Pérouse'a, • identyfikuje postacie: Williama Dampiera, Vitusa Beringa, Samuela Wallisa, Philipa Cartereta, Jeana François La Pérouse'a, Willema Barentsa, Jamesa Cooka, Josepha Banksa, Johanna Reinholda Forstera, Jerzego Adama Forstera, • lokalizuje na mapie: Tahiti, Samoa, Arktykę, Patagonię, Nową Zelandię, Hawaje, Cieśninę Beringa, Wyspę Wielkanocną, Nową Fundlandię, Półwysep Kolski, • wskazuje główne kierunki europejskich wypraw odkrywczych w XVII i XVIII w., • określa przyczyny europejskich wypraw odkrywczych w XVII i XVIII w., • wymienia najważniejszych europejskich podróżników-odkrywców XVII–XVIII w., • charakteryzuje rolę naukowców w wyprawach odkrywczych XVII–XVIII w., • przedstawia „białe plamy” na mapach świata” w XVII i XVIII w. i, uwzględniając chronologię, przedstawia proces poznawania zamorskich lądów przez Europejczyków tego okresu
XIX WIEK	
Chiński tort i indyjska perła.	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: powstania sipajów, koronacji królowej Wiktorii na cesarżową Indii, założenia Indyjskiego Kongresu Narodowego, wybuchu I wojny opiumowej, wojny japońsko-chińskiej, wybuchu powstania bokserów, upadku cesarstwa i powstania republiki w Chinach, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: imperializm, dominium, autonomia kolonialna, koncesja, „krojenie chińskiego tortu”, hasło „otwartych drzwi”, Kuomintang, • identyfikuje postać: królową Wiktorię, • lokalizuje na mapie: kraje wchodzące w skład posiadłości kolonialnych poszczególnych państw (Wielkiej Brytanii, Francji, Rzeszy Niemieckiej, Włoch, Belgii), tereny zdobyte przez Rosję w Azji, Chiny, Kanton, • przedstawia przyczyny rozwoju idei kolonializmu w XIX w., • charakteryzuje różne modele kolonializmu (Wielkiej Brytanii, Francji Rosji, USA), • przedstawia formy uzależnienia Chin od państw zachodnich, • charakteryzuje politykę kolonialną Wielkiej Brytanii wobec Indii, • przedstawia walkę mieszkańców Indii i Chin o uniezależnienie się od mocarstw kolonialnych, • przedstawia korzyści i straty, które państwom zachodnim przynosiło posiadanie kolonii, • ocenia pod względem moralnym politykę kolonialną państw zachodnich w Azji w XIX w.
Japonia – przymusowe	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: dotarcia Portugalczyków do Japonii, przybycia ekspedycji Matthew Perry'ego

otwarcie.	<p>na Wyspy Japońskie, podpisania amerykańsko-japońskiego traktatu w Kanagawie, epoki Meiji, wybuchu wojny japońsko-chińskiej, anektowania Korei przez Japonię, wojny japońsko-rosyjskiej, bitwy pod Cuszimą,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i stosuje pojęcia: szogun, samuraj, shinto, <i>rangaku</i>, epoka Meiji, westernizacja, • identyfikuje postacie: Matthew Perry’ego, Mutsuhito (Meiji), Aoki Kon’yo, Maeno Ryotaku, • lokalizuje na mapie: Japonię, Chiny, Tokio (Edo), Nagasaki, Shimodę, Hakodate, Koreę, Port Artur, Tajwan, Mukden, Cuszimę, • wyjaśnia przyczyny usunięcia Europejczyków z Japonii w XVII w., • przedstawia okoliczności dotarcia pierwszych Europejczyków do Wysp Japońskich, • przedstawia proces „otwierania Japonii” przez państwa zachodnie, • charakteryzuje reformy epoki Meiji, • przedstawia i wyjaśnia wyjątkową pozycję Holendrów w Japonii w okresie izolacji tego kraju, • charakteryzuje ruch <i>rangaku</i> i działalność jego wybranych przedstawicieli
Mądrość i piękno Wschodu.	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty życia Konfucjusza i Buddy, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: braminizm, bramin, hinduizm, warna, parias, buddyzm, sati, nieposłuszeństwo obywatelskie, ruch <i>non violence</i>, porcelana, chinoiserie (chińszczyzna), japońszczyzna, porcelana, laka, konfucjanizm, gejsza, impresjonizm, secesja, abstrakcjonizm, zen, • identyfikuje postacie: Indrę, Warunę, Wisznu, Sziwę, Woltera, Johanna Wolfganga Goethego, Hermanna Hessego, Tomasza Manna, Aldousa Huxleya, Arthura Schopenhauera, Fryderyka Nietzschego, Mahatmę Gandhiego, Konfucjusza, Budę, Vincenta van Gogha, • lokalizuje na mapie: Indie, Chiny, Japonię, Wielki Mur, • charakteryzuje kultury: Indii, Chin i Japonii, • przedstawia główne założenia konfucjanizmu, braminizmu, hinduizmu i buddyzmu, • wyjaśnia, na czym polegał system kastowy w Indiach, • przedstawia zapożyczenia chińskie, japońskie i indyjskie w sztuce zachodu, • wyjaśnia przyczyny fascynacji Europejczyków kulturami Azji, • przedstawia osiągnięcia chińskiej techniki i sztuki, które zostały zapożyczone przez Europejczyków, • wymienia twórców kultury zachodniej czerpiących z osiągnięć Indii i Dalekiego Wschodu
„Jądro ciemności” – spór o kolonializm.	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: wojen burskich, konfliktu o Faszodę, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: brzemień białego człowieka, trzy C, darwinizm społeczny, • identyfikuje postacie: Rudyarda Kiplinga, André Gide’a, Davida Livingstone’a, • lokalizuje na mapie: Algierię, Kraj Przylądkowy, Maroko, Kongo, Togo, Kamerun, Libię, Etiopię, • przedstawia zdobycze kolonialne państw europejskich w Afryce, • przedstawia argumenty, którymi posługiwali się XIX-wieczni zwolennicy kolonializmu, • wyjaśnia, jaką rolę w polityce XIX-wiecznych państw europejskich odgrywał kolonializm, • przedstawia własną ocenę XIX-wiecznego kolonializmu, • wyjaśnia, dlaczego w drugiej połowie XIX w. poglądy przeciwników kolonializmu nie odegrały większej roli
XX WIEK	
Europa a Stany Zjednoczone 1914 – 1945.	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: ogłoszenia doktryny Monroego, wybuchu wojny amerykańsko-hispańskiej, zatopienia Lusitanii, rozpoczęcia nieograniczonej wojny podwodnej przez Niemcy, wypowiedzenia wojny Niemcom przez USA w czasie I wojny światowej, lądowania żołnierzy amerykańskich w Europie w czasie I wojny światowej, ogłoszenia tzw. 14 punktów Wilsona, krachu na giełdzie nowojorskiej (tzw. czarnego czwartku), ogłoszenia programu reform gospodarczych Roosevelta (New Deal), uchwalenia <i>Lend-Lease Act</i>, podpisania <i>Karty atlantyckiej</i>, japońskiego ataku na Pearl Harbor, podpisania <i>Deklaracji Narodów Zjednoczonych</i>, konferencji wielkiej trójki w Teheranie, konferencji wielkiej trójki w Jałcie, konferencji wielkiej trójki w Poczdamie, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: doktryna izolacjonizmu (doktryna Monroego), czarny czwartek, New Deal (Nowy Ład), interwencjonizm, <i>Lend-Lease Act</i>, wielka trójka, wielka koalicja, nieograniczona wojna podwodna, linia Curzona, • identyfikuje postacie: Jamesa Monroego, Thomasa Woodrowa Wilsona, Arthura Zimmermanna, Franklina Delano Roosevelta, Winstona Churchilla, Józefa Stalina, Harry’ego S. Trumana, Clementa Attlee, • lokalizuje na mapie: Stany Zjednoczone, Alaskę, Kubę, Portoryko, Filipiny, Hawaje, Pearl

	<p>Harbor, Teheran, Jałtę, Poczdam,</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenia, w jakim stopniu zerwanie z polityką izolacjonizmu przez USA wpłynęło na wyniki I i II wojny światowej, • charakteryzuje powiązania ekonomiczne USA i państw europejskich w okresie międzywojennym, • przedstawia rolę prezydentów USA w kształtowaniu europejskiego ładu po I i II wojnie światowej, • wyjaśnia genezę i główne założenia polityki izolacjonizmu USA, • przedstawia etapy kształtowania się wielkiej koalicji w czasie II wojny światowej, • przedstawia plan polityczny zawarty w tzw. 14 punktach Wilsona i ocenia realizację tego programu, • wyjaśnia przyczyny przystąpienia USA do I i II wojny światowej, • przedstawia decyzje, które zapadły podczas trzech konferencji wielkiej trójki
<p>Europa a USA w czasie zimnej wojny.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: ogłoszenia doktryny Trumana, ogłoszenia planu Marshalla, rozpoczęcia i zakończenia blokady zachodnich sektorów Berlina, powstania RFN, powstania NRD, utworzenia NATO, utworzenia Układu Warszawskiego, wojny koreańskiej, wojny wietnamskiej, wybudowania muru berlińskiego, przejścia władzy na Kubie przez Fidela Castro, kryzysu kubańskiego, Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, początku interwencji radzieckiej w Afganistanie, ogłoszenia przez Reagana programu tzw. wojen gwiazdnych, rozpadu ZSRR, powstania EWWiS, powstania EWG, powstania Euratomu, powstania UE, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: supermocarstwo, światowy system dwubiegunowy, zimna wojna, doktryna Trumana, plan Marshalla, blokada zachodnich sektorów Berlina, mur berliński, kryzys kubański, program tzw. wojen gwiazdnych, światowy system jednobiegunowy (unipolarny), • identyfikuje postacie: Harry’ego S. Trumana, George’a Marshalla, Józefa Stalina, Johna F. Kennedy’ego, Nikitę Chruszczowa, Fidela Castro, Sithu U Thanta, Jana XXIII, Ronalda Reagana, Michaiła Gorbaczowa, • lokalizuje na mapie: Berlin, RFN, NRD, Koreę, Wietnam, Kubę, Turcję, Helsinki, Afganistan, • przedstawia kolejne etapy zimnej wojny, • charakteryzuje przyczyny narastania wrogości pomiędzy USA i ZSRR po II wojnie światowej, • przedstawia etapy polityczno-ekonomicznej integracji państw europejskich (od EWWiS do UE), • ocenia znaczenie zimnej wojny w kontekście światowego układu sił, • przedstawia przyczyny i kolejne etapy procesu rozbrojenia na świecie, • wyjaśnia przyczyny i skutki rozpadu światowego systemu dwubiegunowego, • wymienia i omawia najważniejsze kryzysy w stosunkach ZSRR–USA w okresie zimnej wojny
<p>Świat małych odległości. Proces globalizacji.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta datę forum gospodarczego w Seattle, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: globalizacja, glokalizacja, antyglobalizm, McŚwiat, świat Dżihadu, uniformizacja, alterglobalizm, • lokalizuje na mapie: Seattle, Davos, • wymienia sfery działalności człowieka, w których następuje globalizacja, • opisuje cechy współczesnej globalizacji, • opisuje zagrożenia związane z globalizacją, • wymienia przykłady krajów biednego Południa oraz bogatej Północy, • opisuje szanse i zagrożenia dotyczące krajów biednego Południa i bogatej Północy we współczesnym świecie, • wyjaśnia źródła podziału na McŚwiat i świat Dżihadu, • ocenia poglądy i działania antyglobalistów i alterglobalistów
<p>Kultura w dobie globalizacji i amerykańskiej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i stosuje pojęcia: kultura masowa, mass media, kultura wysoka, amerykańszczenie, globalizacja, demokratyzacja kultury, jazz, • identyfikuje postacie: braci Lumière, Rudolfa Valentino, Marlenę Dietrich, Polę Negri, Louisa Armstronga, Michaela Jacksona, Madonnę, Eminema, Elvisa Presleya, Bruce’a Lee, • lokalizuje na mapie: Los Angeles, Nowy Orlean, Nowy Jork, • wyjaśnia, dlaczego zamerykanizowana kultura masowa została nazwana przez Richarda Hoggarta „połykliwym barbarzyństwem”, • wyjaśnia, dlaczego współczesny świat określany jest mianem globalnej wioski, • charakteryzuje proces amerykańszczenia współczesnej kultury i wskazuje jego pozytywne i

	<p>negatywne konsekwencje,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia różnice między kulturą masową i wysoką, • przedstawia rozwój muzyki rozrywkowej w XX w. i wskazuje przejawy amerykanizacji w tym procesie, • charakteryzuje wpływ procesu globalizacji na uniformizację kultury
Bez granic. Globalny handel.	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: powstanie WTO, powstania Unii Europejskiej, powstania NAFTA, powstania EWWiS, powstania EWG i Euratomu, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: liberalizm, protekcjonizm, leseferyzm, „niewidzialna ręka rynku”, • wymienia najważniejsze światowe organizacje gospodarcze, • opisuje rolę międzynarodowych organizacji gospodarczych we współczesnym świecie, • przedstawia własną opinię na temat liberalizacji handlu we współczesnym świecie
WĄTEK: RZĄDZĄCY I RZĄDZENI	
Temat lekcji	Uczeń:
STAROŻYTNOŚĆ	
Obywatel w greckiej polis.	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: pojawienia się pojęcia polis, reform Solona, reform Klejstenesa, kryzysu agrarnego w Atenach, reform Peryklesa, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: polis, arystokrata, hoplita, falanga, metojkowie, xenos, demokracja, eupatrydzi, tyran, fyle, eklezja, teci, Rada Pięciuset, <i>isegoria</i>, atimia, ostracyzm, • identyfikuje postacie: Solona, Klejstenesa, Peryklesa, Pizystrata, • lokalizuje na mapie: Ateny, Attykę, • wyjaśnia, w jaki sposób starożytni Grecy rozumieli pojęcie polis, • opisuje reformy Solona i Klejstenesa, • porównuje zmiany, jakie zaszły w położeniu obywateli Aten w wyniku reform Solona i Klejstenesa, • wyjaśnia, kto był uznawany za obywatela Aten, • wyjaśnia, dlaczego Ateńczycy niechętnie przyznawali obywatelstwo obcym, • opisuje zasady demokracji ateńskiej, • ocenia wpływ demokracji ateńskiej na kształtowanie się postaw patriotycznych starożytnych Greków
<i>Civis Romanus</i> – obywatel rzymski.	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: wydania edyktu Karakalli, panowania Justyniana, powstania republiki rzymskiej, utworzenie urzędu trybuna ludowego, powstania republiki rzymskiej, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: Latynowie, patrycjusze, plebejusze, nobilem, trybun ludowy, ekwici, konsul, pretor, kwestor, senat, senator, cenzor, dyktator, <i>imperium maius (minus)</i>, <i>civis</i>, • identyfikuje postacie: Karakallę, Justyniana, Kaligulę, • lokalizuje na mapie: miasto Rzym, republikę rzymską, • wymienia najważniejsze urzędy w republice rzymskiej, • wyjaśnia, kto w republice rzymskiej był uznawany za obywatela, • przedstawia prawa i obowiązki obywatela rzymskiego, • przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego republiki rzymskiej, • porównuje republikę rzymską z demokracją ateńską oraz rolę obywateli w obu ustrojach politycznych
Każdy obywatel ma obowiązek umrzeć za ojczyznę	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: uchwalenia <i>Deklaracji niepodległości</i> kolonii brytyjskich w Ameryce, uchwalenia francuskiej <i>Deklaracji praw człowieka i obywatela</i>, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: społeczeństwo obywatelskie, <i>civis</i>, obywatel, sarmatyzm, • identyfikuje postacie: Dantego Alighieri, Niccolò Machiavellego, Jeana Bodina, Szymona Starowolskiego, Polibiusza, Jana Kochanowskiego, Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Stanisława Orzechowskiego, Monteskiusza, Jeana-Jacques’a Rousseau, Immanuela Kanta, Johna Locke’a, • lokalizuje na mapie: Zjednoczone Prowincje Niderlandów, Wenecję, • wyjaśnia, kogo uważano za obywatela I Rzeczypospolitej, • charakteryzuje prawa i obowiązki obywatela w średniowieczu i czasach nowożytnych, • porównuje, jak zmieniło się pojmowanie obywatelstwa od czasów starożytnych do współczesności
ŚREDNIOWIECZE	
Król i jego monarchia	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: upadku cesarstwa zachodniorzymskiego, upadku Bizancjum, przyjęcia chrztu przez Chlodwiga, przejście władzy przez Pepina Krótkiego, koronacji Pepina Krótkiego

	<p>przez papieża,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i stosuje pojęcia: państwa barbarzyńskie, król, hold lenny, inwestytura, immunitet, senior, wasal, beneficjum (feudum, lenno), monarchia feudalna, monarchia stanowa, stan społeczny, • identyfikuje postacie: Chlodwiga, Pepina Krótkiego, Karola Młota, Karola Wielkiego, Stefana III (papieża), • lokalizuje na mapie: państwo Franków, państwo Longobardów, Akwizgran, Państwo Kościelne, • wyjaśnia etymologię słowa „król”, • przedstawia prawa i obowiązki króla w systemie średniowiecznej monarchii, • przedstawia zasady funkcjonowania monarchii feudalnej i porównuje je z zasadami funkcjonowania monarchii stanowej, • ocenia wpływ czynników religijnych na funkcjonowanie średniowiecznych monarchii
<p>Cesarz czy papież – uniwersalistyczne wizje Europy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: zezwolenia na swobodę kultu chrześcijańskiego przez cesarza Konstantyna, koronacji cesarskiej Karola Wielkiego, traktatu w Verdun, schizmy wschodniej, pontyfikatu Grzegorza I Wielkiego, panowania Ottona I, koronacji cesarskiej Ottona I, dekretu papieża Mikołaja II, spisania <i>Dictatus Papae</i>, spotkania w Canossie, detronizacji Grzegorza VII, konkordatu w Wormacji, niewoli awiniońskiej papieża, soboru w Konstancji, koronacji Bolesława Śmiałego, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: cesaropapizm, papocezaryzm, schizma wschodnia, uniwersalizm, Święte Cesarstwo Rzymskie Narodu Niemieckiego, inwestytura, konkordat, niewola awiniońska papieża, • identyfikuje postacie: Konstantyna, Teodozjusza, Leona I, Attyli, Grzegorza I Wielkiego, Ottona I, Ottona II, Jana XII, Mikołaja II, Grzegorza VII, Henryka IV, Kaliksta II, Henryka V, Bolesława Śmiałego, • lokalizuje na mapie: starożytne Imperium Rzymskie, Bizancjum, Rawennę, Jerozolimę, Półwysep Apeniński, Ebro, Verdun, Canossę, Wormację, Awinion, Konstancję, • wyjaśnia, na czym polegała idea uniwersalizmu w średniowiecznej Europie, • opisuje przebieg sporów papieża z władzami świeckimi w średniowiecznej Europie, • charakteryzuje proces umacniania się papieża w średniowiecznej Europie, • ocenia, czy rywalizacja cesarstwa z papieżem mogła doprowadzić do ukształtowania się jednego, trwałego ośrodka władzy uniwersalnej w średniowiecznej Europie
<p>Władza w średniowiecznym mieście</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i stosuje pojęcia: mieszczaństwo, wolność osobista, patrycjat, pospólstwo, plebs, margines społeczny, komuna miejska, rada miejska, rajca, burmistrz, sąd ławniczy (ława miejska), gmina miejska, wójt, gildia, cech, prawo magdeburskie, prawo średzkie, prawo chełmińskie, • lokalizuje na mapie: Niderlandy, Wenecję, Genuę, Pizę, • opisuje strukturę społeczną średniowiecznego miasta i prawa przysługujące mieszczaństwu, • opisuje proces lokacji miast na prawie magdeburskim, • wyjaśnia rolę cechów rzemieślniczych w rozwoju samorządów miejskich, • przedstawia proces kształtowania się samorządów miejskich w średniowieczu, • charakteryzuje kompetencje poszczególnych organów władz miejskich w średniowiecznej Polsce, • ocenia, który model zarządzania był korzystniejszy dla rozwoju średniowiecznego miasta – pełne podporządkowanie właścicielowi czy działanie silnego samorządu
<p>NOWOŻYTNOŚĆ</p>	
<p>Defeudalizacja czy refeudalizacja?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: nadania przywileju warciego, uchwalenia <i>Konstytucji 3 maja</i>, wydania <i>Kodeksu cywilnego</i> przez Napoleona, utworzenia Księstwa Warszawskiego, wydania dekretu grudniowego, wydania pruskiego dekretu uwłaszczeniowego, utworzenia Wielkiego Księstwa Poznańskiego, rabacji galicyjskiej, uwłaszczenia chłopów w Rosji, wydania dekretu uwłaszczeniowego przez Tymczasowy Rząd Narodowy, uwłaszczenia chłopów w Galicji, • identyfikuje postacie: Adama Smitha, Johna Stuarta Milla, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: uwłaszczenie, folwark, gospodarka folwarczno-pańszczyźniana, manufaktura, dualizm gospodarczy, nożyce cen, nakładca, serwituty, rewolucja cen, landlord, rabacja galicyjska, deprecjacja, defeudalizacja, refeudalizacja, liberalizm ekonomiczny, • lokalizuje na mapie: Galicję, Wielkie Księstwo Poznańskie, Księstwo Warszawskie, Królestwo Polskie (Kongresowe), Łabę, • opisuje okoliczności uwłaszczenia chłopów na ziemiach polskich we wszystkich zaborach,

	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia, na czym polegał proces defeudalizacji w Europie Zachodniej, • opisuje czynniki, które przyczyniły się do refeudalizacji ziem polskich, • charakteryzuje proces likwidacji reliktywów feudalnych na ziemiach polskich, • ocenia zjawisko refeudalizacji gospodarki polskiej w XVI w.
Parlament w Polsce i w Europie	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: nadania Wielkiej Karty Swobód, narodzin angielskiego Parlamentu, narodzin dwuizbowego sejmiku walnego w Polsce, uchwalenia konstytucja nihil novi, zawarcia unii lubelskiej, powstania francuskich Stanów Generalnych, nadania przywileju cerekwicko-nieszawskiego, zwołania Stanów Generalnych przez Ludwika XVI, uchwalenia <i>Aktu proklamacji</i>, rewolucji angielskiej, uchwalenia <i>Petycji o prawo</i>, rozwiązania parlamentu przez Olivera Cromwella, śmierci Olivera Cromwella, uchwalenia <i>Deklaracji praw (Bill of Rights)</i>, uchwalenia angielskiej ustawy sukcesyjnej, • identyfikuje postacie: Jana bez Ziemi, Filipa IV Pięknego, Kazimierza Jagiellończyka, Jana Olbrachta, Ludwika XVI, Henryka VIII, Karola I, Olivera Cromwella, Wilhelma III Orańskiego, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: Wielka Karta Swobód, Parlament, Izba Gmin, Izba Lordów, Stany Generalne, sejm walny, stany sejmujące, wojewoda, kasztelan, artykuły henrykowskie, unia lubelska, sejm ordynaryjny, sejm ekstraordynaryjny, liberum veto, • lokalizuje na mapie: Francję, Anglię, Kastylię, Aragonię, Piotrków Trybunalski, Radom, Lublin, • opisuje proces kształtowania się polskiego parlamentu, • charakteryzuje skład sejmiku Rzeczypospolitej, • charakteryzuje czynniki, które doprowadziły do powstania parlamentów w krajach Europy Zachodniej, • ocenia funkcjonowanie staropolskiego parlamentaryzmu na tle rozwiązań europejskich, • wymienia kompetencje sejmiku walnego i ocenia, czy był on najważniejszym organem państwowym
Oligarcha w systemie politycznym	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: rokосу sandomierskiego, bitwy pod Guzowem, bitwy pod Mątwami, abdykacji Jana Kazimierza, zerwania sejmiku przez Władysława Sycińskiego, sejmiku koronacyjnego Michała Korybuta Wiśniowieckiego, • identyfikuje postacie: Jana Zamoyskiego, Zygmunta III Wazę, Władysława IV, Jana Kazimierza, Michała Korybuta Wiśniowieckiego, Mikołaja Zebrzydowskiego, Janusza Radziwiła, Krzysztofa Opalińskiego, Jerzego Lubomirskiego, Hieronima Radziejowskiego, Władysława Sycińskiego, Adama Olizara, Stanisława Konarskiego, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: ruch egzekucyjny, latyfundium magnackie, królewszczyzna, rokosz, elekcja vivente rege, ordynacja magnacka, ordynat, klient, monarchia mieszana, rękodajny, oligarchizacja, Familia, • lokalizuje na mapie: Sandomierz, Królestwo Pruskie, Rosję, Austrię, • przedstawia proces tworzenia się tzw. nowej magnaterii w Rzeczypospolitej, • przedstawia rolę magnaterii w systemie sprawowania rządów w Rzeczypospolitej, • wyjaśnia, na czym polegała oligarchizacja życia publicznego w Rzeczypospolitej, • ocenia, w jakim stopniu wzrost politycznego znaczenia magnaterii w Rzeczypospolitej wpłynął na sprawność funkcjonowania państwa
Przeciwko królowi – rewolucje angielskie	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: objęcia angielskiego tronu przez dynastię Stuartów, objęcia tronu przez Karola I, zwołania parlamentu przez Karola I, wybuchu wojny domowej w Anglii, zwycięstwa wojsk parlamentu nad królewskimi, ścięcia Karola I, wprowadzenia republiki w Anglii, wprowadzenia systemu protektoratu w Anglii, przejścia władzy przez Ryszarda Cromwella, powołania na tron Karola II, uchwalenia <i>Habeas Corpus Act</i>, chwalebnej rewolucji, uchwalenia <i>Deklaracji praw (Bill of Rights)</i>, wydania dzieła Monteskiusza <i>O duchu praw</i>, bostońskiego picia herbaty, uchwalenia <i>Deklaracji niepodległości Stanów Zjednoczonych</i>, uznania przez Wielką Brytanię niepodległości Stanów Zjednoczonych, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: rewolucja, purytanie, Krótki Parlament, Długi Parlament, Lord Protektor, <i>Habeas Corpus Act</i>, torysi, wigowie, <i>Deklaracja praw</i>, chwalebna rewolucja, umowa społeczna, bostońskie picie herbaty, • identyfikuje postacie: Elżbietę I, Jakuba I, Karola I, Olivera Cromwella, Ryszarda Cromwella, Karola II, Jakuba II, Marię (córkę Jakuba II), Wilhelma Orańskiego, Monteskiusza, Jeana-Jacques'a Rousseau, Thomasa Hobbesa, Johna Locke'a, Jerzego III, Thomasa Jeffersona, • lokalizuje na mapie: Anglię, Wielką Brytanię, Szkocję, kolonie brytyjskie w Ameryce Północnej, Boston, • rozróżnia różne typy rewolucji, • charakteryzuje tło społeczno-polityczne i religijne rewolucji angielskiej, • przedstawia przyczyny rewolucji angielskiej,

	<ul style="list-style-type: none"> • krótko omawia przebieg rewolucji angielskiej, • charakteryzuje ustrój monarchii parlamentarnej w Anglii, z uwzględnieniem postanowień <i>Habeas Corpus Act</i> i <i>Deklaracji praw</i>, • przedstawia przyczyny, przebieg i skutki chwalebnej rewolucji, • przedstawia ideowe uwarunkowania rewolucji amerykańskiej, ze szczególnym uwzględnieniem koncepcji Monteskiusza i Jeana-Jacques'a Rousseau, • przedstawia przyczyny rewolucji amerykańskiej, • omawia główne założenia <i>Deklaracji niepodległości Stanów Zjednoczonych</i>, • przedstawia skutki rewolucji amerykańskiej
Wielka Rewolucja Francuska	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: zdobycia Bastylji, kolejnych czterech faz rewolucji francuskiej, okresu dyktatury Napoleona Bonapartego, ogłoszenia się przez Stany Generalne Zgromadzeniem Narodowym, uchwalenia <i>Deklaracji praw człowieka i obywatela</i>, uchwalenia pierwszej konstytucji francuskiej, wybuchu wojny Francji z Austrią i Prusami, aresztowania króla Ludwika XVI, wyborów do Konwentu Narodowego, wprowadzenia republiki we Francji, stracenia Ludwika XVI, wielkiego terroru, uchwalenia drugiej konstytucji we Francji, obalenia jakobinów, uchwalenia trzeciej konstytucji we Francji, utworzenia Dyktatoriatu, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: suwerenność ludu, trójpodział władz, umowa społeczna, prawa człowieka, Stany Generalne, Zgromadzenie Narodowe, Konstytuanta, <i>Deklaracja praw człowieka i obywatela</i>, Legislatywa (Zgromadzenie Prawodawcze), cenzus majątkowy, Konwent Narodowy, jakobini, żyrondyści, „bagny”, Komitet Ocalenia Publicznego, wielki terror, Dyktatoriat, <i>Kodeks Napoleona</i>, • identyfikuje postacie: Monteskiusza, Jeana-Jacques'a Rousseau, Woltera, Ludwika XVI, Alexisa de Tocqueville'a, Maksymiliana Robespierre'a, Napoleona Bonapartego, • lokalizuje na mapie: Francję, Paryż, Wielką Brytanię, Austrię, Prusy, • przedstawia przyczyny wzrostu świadomości politycznej społeczeństwa francuskiego w XVIII w., • omawia poglądy społeczno-polityczne Monteskiusza, Jeana-Jacques'a Rousseau i Woltera, • dostrzega i przedstawia wpływ myśli oświeceniowej na wzrost nastrojów rewolucyjnych we Francji, • przedstawia przyczyny społeczne, gospodarcze i polityczne rewolucji we Francji, • omawia podział stanowy społeczeństwa francuskiego przed wybuchem rewolucji, • przedstawia koncepcję Alexisa de Tocqueville'a dotyczącą przyczyn wybuchu rewolucji, • przedstawia kolejne etapy rewolucji francuskiej, • omawia przebieg Wielkiej Rewolucji Francuskiej, • przedstawia prawa człowieka zapisane w <i>Deklaracji praw człowieka i obywatela</i>, • omawia prawo wyborcze wprowadzone na mocy pierwszej konstytucji francuskiej, • charakteryzuje i ocenia okres rządów jakobinów
Konstytucyjne wizje parlamentu w XVIII w.	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: utworzenia konwencji konstytucyjnej w Stanach Zjednoczonych, wejścia w życie <i>Konstytucji Stanów Zjednoczonych</i>, reform sejmku konwokacyjnego, uchwalenia praw kardynalnych, zwołania Sejmu Wielkiego, uchwalenia <i>Konstytucji 3 maja</i>, uchwalenia pierwszej konstytucji francuskiej, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: federacja, władze stanowe, władze federalne, Kongres, Senat, Izba Reprezentantów, Sąd Najwyższy, prawo weta zawieszającego, inicjatywa ustawodawcza, <i>impeachment</i>, Familia, sejm konwokacyjny, sejm delegacyjny, liberum veto, prawa kardynalne, szlachta posesjonaci, plenipotenci miejscy, Straż Praw, monarchia konstytucyjna, Legislatywa (Zgromadzenie Prawodawcze), cenzus majątkowy, cenzus wieku, elektor, • identyfikuje postacie: Jerzego Waszyngtona, Aleksandra Hamiltona, Jamesa Madisona, Thomasa Jeffersona, Augusta III, Stanisława Augusta Poniatowskiego, • lokalizuje na mapie: Francję, Stany Zjednoczone Ameryki, polsko-litewską Rzeczpospolitą, • przedstawia XVIII-wieczne modele konstytucyjne w Stanach Zjednoczonych, Rzeczypospolitej i Francji, • omawia prawo wyborcze obowiązujące: w USA (po wejściu w życie konstytucji), w Rzeczypospolitej (po uchwaleniu <i>Konstytucji 3 maja</i>), we Francji (po uchwaleniu pierwszej konstytucji), • przedstawia instytucje państwowe działające: w USA (po wejściu w życie konstytucji), w Rzeczypospolitej (po uchwaleniu <i>Konstytucji 3 maja</i>), we Francji (po uchwaleniu pierwszej konstytucji), • omawia kompetencje instytucji państwowych w trzech XVIII-wiecznych systemach konstytucyjnych (amerykańskim, polskim i francuskim), • przedstawia reformy sejmku konwokacyjnego, • wymienia prawa kardynalne,

	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega i przedstawia wpływ lokalnych uwarunkowań społecznych i historycznych na kształtowanie się systemów konstytucyjnych w USA, Rzeczypospolitej i Francji, • porównuje i przedstawia podobieństwa i różnice trzech XVIII-wiecznych systemów konstytucyjnych, • ocenia skuteczność funkcjonowania różnych XVIII-wiecznych systemów konstytucyjnych
XIX WIEK	
Dziewiętnasto-wieczne rewolucje społeczno-polityczne	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: powstań w Neapolu i Piemontcie, Parmie, Modenie i Państwie Kościelnym, uzyskania autonomii przez Serbię, wybuchu antytureckiego powstania w Grecji, proklamowania niepodległości przez Greków, zawarcia pokoju w Adrianopolu, powstania dekabrystów, rewolucji lipcowej we Francji, proklamowania niepodległości przez Belgię, wybuchu powstania listopadowego, upadku powstania listopadowego, kryzysu w rolnictwie wywołanego zarazą ziemniaczaną, Wiosny Ludów w Europie, rewolucji lutowej we Francji, objęcia urzędu prezydenta przez Ludwika Bonapartego, rewolucji marcowej w Wiedniu, proklamowania niepodległości przez Węgrów, stłumienia powstania na Węgrzech, ofiarowania cesarskiej korony Fryderykowi Wilhelmowi IV przez parlament frankfurcki, przywrócenia cesarstwa we Francji przez Napoleona III, objęcia władzy w Austrii przez Franciszka Józefa I, proklamowania <i>Karty praw ludu</i>, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: Święte Przymierze, ancien régime, konserwatyzm, liberalizm, karbonaryzm, dekabryści, rewolucja przemysłowa, industrializacja, urbanizacja, kapitaliści, czartyści, socjalizm, • identyfikuje postacie: Aleksandra I, Mikołaja I, Karola X, Ludwika Filipa I, Ludwika Bonapartego (Napoleona III), Klemensa Metternich, Ferdynanda (cesarza Austrii), Franciszka Józefa I, Lajosa Kossutha, Fryderyka Wilhelma IV, • lokalizuje na mapie: Rosję, Austrię, Prusy, Półwysep Apeniński, Neapol, Piemont, Parmę, Modenę, Państwo Kościelne, imperium osmańskie, Grecję, Serbię, Adrianopol, Mołdawię, Wołoszczyznę, Królestwo Niderlandów, Belgię, Królestwo Polskie, Wiedeń, Węgry, Berlin, Wielką Brytanię, • przedstawia i porównuje XIX-wieczne ideologie konserwatyizmu i liberalizmu, • przedstawia przyczyny niezadowolenia społeczeństw europejskich z porządku ustanowionego na kongresie wiedeńskim, • omawia przebieg wystąpień rewolucyjnych w latach 1820–1829 we Włoszech, Grecji i Rosji, • przedstawia przyczyny, przebieg i skutki rewolucji lipcowej we Francji, • omawia przyczyny powstania Belgów oraz reakcje państw europejskich na ich wystąpienie, • przedstawia przyczyny wystąpień okresu Wiosny Ludów w Europie, • omawia przebieg rewolucji lutowej we Francji i skutki tego przewrotu, • przedstawia przebieg Wiosny Ludów w państwach europejskich, • omawia znaczenie Wiosny Ludów i jej trwałe konsekwencje, • charakteryzuje zjawisko rewolucji przemysłowej, • przedstawia wpływ rewolucji przemysłowej na zmiany w życiu społecznym i politycznym
Anarchizm	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: proklamowania Rady Komuny Paryskiej, szturmów wojsk rządowych na Paryż podczas Komuny Paryskiej, rewolty studenckiej w Europie, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: anarchizm, konserwatyzm, liberalizm, chrześcijańska demokracja, socjalizm, socjaldemokracja, społeczeństwo egalitarne, akcja bezpośrednia, anarchizm kolektywistyczny, anarchizm indywidualistyczny, altruizm, anarchizm komunistyczny, Narodna Wola, anarchosyndykalizm, syndykat, rady robotnicze, propaganda czynem, anarchizm dynamitowy, komunardzi, Frakcja Czerwonej Armii, Czerwone Brygady, antyglobalizm, • identyfikuje postacie: Pierre’a Josepha Proudhona, Michaiła Bakunina, Piotra Kropotkina, Edwarda Józefa Abramowskiego, Georges’a Sorela, Sadięgo Carnota, Humberta I, Antonia Canovasa del Castillo, Ignacego Hryniewieckiego, Aleksandra II, Elżbietę (cesarzową Austrii), Luigię Luccheniego, • lokalizuje na mapie: Rosję, Paryż, Francję, Włochy, Hiszpanię, Niemcy, Amerykę Łacińską, • przedstawia i charakteryzuje nurty polityczne: konserwatyzm, liberalizm, chrześcijańską demokrację, socjalizm, anarchizm, • przedstawia poglądy społeczno-polityczne Pierre’a Josepha Proudhona, • omawia koncepcje polityczne Michaiła Bakunina, • przedstawia poglądy polityczne Piotra Kropotkina, • rozróżnia anarchizm kolektywistyczny i indywidualistyczny, • charakteryzuje koncepcje anarchosyndykalistyczne Georges’a Sorela,

	<ul style="list-style-type: none"> • odwołując się do historycznych przykładów aktów terroru, przedstawia wpływ XIX-wiecznego anarchizmu na kształtowanie się nowoczesnego terroryzmu, • przedstawia przyczyny, przebieg i skutki Komuny Paryskiej, • przedstawia przykłady lewackich organizacji terrorystycznych drugiej połowy XX w.
XX WIEK	
Revolucje XX w.	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: krwawej niedzieli w Petersburgu, rewolucji lutowej w Rosji, rewolucji październikowej, zwycięstwa wojsk polskich nad bolszewikami (1920 r.), powstania ZSRR, wybuchu rewolucji islamskiej w Iranie, ucieczki szacha z Iranu, zdobycia Kabulu przez talibów, rewolty studenckiej w Europie Zachodniej, „nocy barykad” w Paryżu, marszu na Waszyngton, przyznania Pokojowej Nagrody Nobla Martinowi Lutherowi Kingowi, zabójstwa Martina Luthera Kinga, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: komunizm, krwawa niedziela, eserowcy, mienszewicy, bolszewicy, Rada Delegatów Robotniczych i Żołnierskich, ochrona, Rada Komisarzy Ludowych, Czeka, zimna wojna, wyścig zbrojeń, szariat, szach, biała rewolucja, ajatollah, hidżab, talibowie, społeczeństwo konsumpcyjne, ruch hipisowski, pacyfizm, rewolucja seksualna, • identyfikuje postacie: Karola Marksa, Fryderyka Engelsa, Włodzimierza Lenina, Mikołaja II, księcia Lwowa, Lwa Trockiego, Feliksa Dzierżyńskiego, Józefa Stalina, Mohammada Rezę Pahlawiego, Ruhollaha Chomeiniego, Osamę bin Ladena, Martina Luthera Kinga, Johna F. Kennedy’ego, • lokalizuje na mapie: Rosję, Petersburg, Japonię, Polskę, Czechosłowację, Rumunię, Bułgarię, Węgry, NRD, Jugosławię, Albanię, Chiny, Koreę Północną, Wietnam, Kubę, Stany Zjednoczone, Iran, Afganistan, Kabul, Paryż, RFN, Włochy, Waszyngton, • przedstawia poglądy społeczno-polityczne ideologów komunizmu (Karola Marksa, Fryderyka Engelsa, Włodzimierza Lenina), • przedstawia przyczyny i krótko opisuje przebieg rewolucji 1905 r. w Rosji, • przedstawia przyczyny, przebieg i skutki rewolucji lutowej w Rosji, • omawia przyczyny, przebieg i skutki przewrotu bolszewickiego w Rosji, • przedstawia działania bolszewików zmierzające do przejścia całkowitej władzy w Rosji i rozszerzenia rewolucji na inne kraje, • omawia proces ekspansji komunizmu po II wojnie światowej oraz próby przeciwstawienia się tym dążeniom podejmowane przez USA i ich sojuszników, • charakteryzuje rewolucję religijną na przykładzie wydarzeń w Iranie (rewolucja islamska), • omawia próbę wprowadzenia państwa wyznaniowego w Afganistanie, • przedstawia źródła rewolucji kulturowej ruchu hipisowskiego oraz opisuje wydarzenia związane z działalnością tego ruchu, • omawia działalność Martina Luthera Kinga zmierzającą do równouprawnienia kolorowej ludności w USA, • charakteryzuje rewolucję seksualną lat sześćdziesiątych i siedemdziesiątych XX w.
Opozycja polityczna w PRL	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: rozwiązania Armii Krajowej, konferencja wielkiej trójki w Jalcie, utworzenia Polskiego Stronnictwa Ludowego przez Stanisława Mikołajczyka, referendum ludowego, sfałszowanych pierwszych powojennych wyborów do sejmu, utworzenia PZPR, utworzenia Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego, śmierci Józefa Stalina, protestów robotniczych w Poznaniu (poznański Czerwiec ’56), objęcia stanowiska I sekretarza KC PZPR przez Władysława Gomułkę, Listu 34, wystąpień studenckich (Marzec ’68), początku kampanii antysyjonistycznej, wystąpień robotniczych na Wybrzeżu (Grudzień ’70), objęcia stanowiska I sekretarza KC PZPR przez Edwarda Gierka, wystąpień robotniczych w Radomiu, Ursusie i Płocku (Czerwiec ’76), powstania Komitetu Obrony Robotników, wybuchu ogólnopolskich strajków robotniczych (Sierpień ’80), podpisania porozumień sierpniowych, utworzenia NSZZ „Solidarność”, wprowadzenia stanu wojennego, zawieszenia stanu wojennego, zniesienie stanu wojennego, obchodów tysiąclecia chrztu Polski, listu biskupów polskich do biskupów niemieckich, wyboru Karola Wojtyły na papieża, pierwszej pielgrzymki Jana Pawła II do ojczyzny, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: NKWD, Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość”, Narodowe Siły Zbrojne, żołnierze wyklęci, wielka trójka, Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej, mała stabilizacja, ZOMO, „ścieżki zdrowia”, Komitet Obrony Robotników, Ruch Obrony Praw Człowieka i Obywatela, Ruch Młodej Polski, Konfederacja Polski Niepodległej, Uniwersytet Latający, Towarzystwo Kursów Naukowych, drugi obieg, Międzyzakładowy Komitet Strajkowy, NSZZ „Solidarność”, Niezależne Zrzeszenie Studentów, Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego, stan wojenny, • identyfikuje postacie: Józefa Stalina, Zygmunta Szendzielarza (pseud. Łupaszka), Kazimierza Kamińskiego (pseud. Huzar), Hieronima Dekutowskiego (pseud. Zapora),

	<p>Józefa Kurasia (pseud. Ogień), Władysława Gomułkę, Bolesława Bieruta, Edwarda Osóbkę-Morawskiego, Stanisława Mikołajczyka, Józefa Cyrankiewicza, Antoniego Słonimskiego, Marię Dąbrowską, Pawła Jasienicę, Melchiora Wańkowicza, Kazimierza Dejmka, Adama Michnika, Henryka Szlajfera, Leszka Kołakowskiego, Edwarda Gierka, Jana Olszewskiego, Władysława Siłę-Nowickiego, Jana Józefa Lipskiego, Antoniego Macierewicza, Jerzego Andrzejewskiego, Jacka Kuronia, Jana Ziębę, Andrzeja Czumę, Leszka Moczulskiego, Aleksandra Halla, Marka Jurka, Annę Walentynowicz, Lecha Wałęsę, Tadeusza Mazowieckiego, Bronisława Geremka, Wojciecha Jaruzelskiego, Jerzego Popiełuszkę, Stanisława Suchołowca, Stefana Wyszyńskiego, Pawła VI, Karola Wojtyłę (Jana Pawła II),</p> <ul style="list-style-type: none"> • lokalizuje na mapie: Jaltę, Moskwę, Poznań, Gdańsk, Gdynię, Elbląg, Szczecin, Radom, Ursus, Płock, Jastrzębie, Częstochowę, • przedstawia walkę zbrojnego podziemia niepodległościowego z komunistami oraz represje stosowane przez aparat bezpieczeństwa, • omawia proces przejmowania władzy w Polsce przez komunistów, • przedstawia podejmowane przez mikołajczykowski PSL próby przeciwstawienia się politycznej dominacji komunistów, • przedstawia przyczyny, przebieg i skutki poznańskiego Czerwca '56, • przedstawia różne formy protestów robotników, studentów oraz inteligencji w okresie rządów Władysława Gomułki, • omawia przyczyny, przebieg i skutki wydarzeń czerwcowych w Radomiu, Ursusie i Płocku, • przedstawia powstanie, członków i cele działania pierwszych organizacji opozycyjnych w PRL (KOR, ROPCiO, RMP, KPN), • przedstawia genezę „Solidarności” – strajk w Stoczni Gdańskiej i innych zakładach pracy oraz podpisanie porozumień sierpniowych, • omawia przyczyny wprowadzenia stanu wojennego, represje stosowane przez władze i skutki tych działań, • przedstawia rolę księży i Kościoła katolickiego w kształtowaniu oporu społeczeństwa wobec totalitarnego systemu, • charakteryzuje rolę Jana Pawła II w procesie umacniania społecznego sprzeciwu wobec totalitarnego systemu
<p>Rewolucyjny rok 1989</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: przyjęcia <i>Aktu końcowego</i> Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, śmierci Leonida Breżniewa, przejęcia władzy w ZSRR przez Michaiła Gorbaczowa, katastrofy w Czarnobylu, obrad okrągłego stołu, wyborów do parlamentu kontraktowego, wyboru Wojciecha Jaruzelskiego na prezydenta, objęcia stanowiska premiera przez Tadeusza Mazowieckiego, upadku systemów komunistycznych w poszczególnych państwach Europy Środkowo-Wschodniej, podziału Czechosłowacji na dwa państwa, zjednoczenia Niemiec, ogłoszenie niepodległości przez Litwę, Łotwę i Estonię, nieudanego puczu w Moskwie, rozwiązania ZSRR i powstania Wspólnoty Niepodległych Państw, manifestacji na placu Tian'anmen, wojny w Jugosławii, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: pierestrojka, głośność, Jesień Narodów, doktryna Breżniewa, okrągły stół, wybory kontraktowe, aksamitna rewolucja, • identyfikuje postacie: Leonida Breżniewa, Michaiła Gorbaczowa, Wojciecha Jaruzelskiego, Czesława Kiszczaka, Tadeusza Mazowieckiego, Jánoša Kádára, Józsefa Antalla, Árpada Göncza, Filipa Dimitrowa, Vaclava Havla, Nicolae Ceaușescu, Iona Iliescu, Ericha Honeckera, Helmutha Kohla, Josipa Broza-Tito, • lokalizuje na mapie: ZSRR, Czarnobyl, Węgry, Bułgarię, Czechosłowację, Rumunię, Pragę, Timișoară, NRD, RFN, zjednoczone Niemcy, Berlin, Litwę, Łotwę, Estonię, Ukrainę, Białoruś, Chiny, Pekin, Jugosławię, Słowenię, Chorwację, Macedonię, Bośnię i Hercegowinę, Nową Jugosławię (Serbię i Czarnogórę), • przedstawia przyczyny kryzysu w ZSRR w latach osiemdziesiątych XX w., • charakteryzuje rolę Michaiła Gorbaczowa w przemianach politycznych w ZSRR i Europie Środkowo-Wschodniej, • przedstawia proces demokratyzacji w Polsce, • charakteryzuje rolę przemian zachodzących w Polsce w procesie upadku systemów komunistycznych w Europie Środkowo-Wschodniej, • omawia proces upadku systemu komunistycznego w poszczególnych krajach bloku wschodniego, • przedstawia proces demokratyzacji w NRD oraz okoliczności zjednoczenia Niemiec, • przedstawia etapy rozpadu ZSRR, • przedstawia wystąpienia antyrządowe w Chinach w 1989 r., • omawia przyczyny i skutki wojny w Jugosławii

<p>Zniewolone społeczeństwo przyszłości. Od utopii do antyutopii</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: wydania <i>Utopii</i> Tomasza Morusa, wydania <i>Nowego wspaniałego świata</i> Aldousa Huxleya, wydania <i>Nowego wspaniałego świata poprawionego</i> Aldousa Huxleya, wydania <i>Roku 1984</i> George'a Orwella, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: utopia, antyutopia, stechniczowane życie, zdehumanizowane społeczeństwo, propaganda, futurystyczna antyutopia, indoktrynacja, myślozbrodnia, ewaporowanie, nowomowa, Wielki Brat, • identyfikuje postacie: Tomasza Morusa, Platona, Arystotelesa, Plutarcha, Ksenofonta, św. Augustyna, Tommasa Campanellę, Ignacego Krasickiego, Michała Dymitra Krajewskiego, Adama Mickiewicza, Bolesława Prusa, Stefana Żeromskiego, Wincentego Lutosławskiego, Włodzimierza Lenina, Wisławę Szymborską, Zbigniewa Herberta, Aldousa Huxleya, George'a Orwella, • przedstawia twórców koncepcji idealnego państwa oraz ich dzieła, • przedstawia koncepcję idealnego państwa ukazaną w <i>Utopii</i> Tomasza Morusa, • przedstawia koncepcje utopijne w dziełach polskich twórców, • przedstawia genezę współczesnych antyutopii, • charakteryzuje koncepcję antyutopii ukazaną w <i>Nowym wspaniałym świecie</i> Aldousa Huxleya, • przedstawia koncepcję totalitarnego świata ukazaną w <i>Roku 1984</i> George'a Orwella, • odnajduje i przedstawia zawarte w dziełach Aldousa Huxleya i George'a Orwella nawiązania do istniejących w rzeczywistości systemów totalitarnych, • dostrzega we współczesnym świecie zagrożenia wskazywane w antyutopijnych utworach Aldousa Huxleya i George'a Orwella oraz omawia te zjawiska
WĄTEK: WOJNA I WOJSKOWOŚĆ	
Temat lekcji	Uczeń:
STAROŻYTNOŚĆ	
<p>Od falangi do legionu – armie świata starożytnego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: reformy Mariusza, bitwy pod Adrianopolem, zdobycia miasta Rzymu przez Gotów, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: hoplita, falanga, sarisa, manipuł, szyk manipularny, legion, kohorta, Pax Romana, • identyfikuje postacie: Filipa II, Aleksandra Wielkiego, Mariusza, Oktawiana Augusta, Dioklecjana, • lokalizuje na mapie: Macedonię, Ren, Dunaj, Eufrat, Adrianopol, • opisuje główne cechy armii macedońskiej i rzymskiej, • opisuje organizację rzymskiej armii przed 107 r. p.n.e. oraz reformę wojskową Mariusza, • przedstawia organizację i uzbrojenie armii rzymskiej w okresie wielkich podbojów, • omawia taktykę rzymskiej armii działającej w szyku manipularnym oraz wskazuje jego wady i zalety, • porównuje uzbrojenie i sposób walki greckiego hoplity i macedońskiego falangisty, • ocenia, która formacja miała większe walory bojowe – macedońska falanga czy rzymskie legiony
<p>Wielkie bitwy „nieśmiertelnych” wodzów świata starożytnego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: objęcia rządów przez Aleksandra Wielkiego, rozpoczęcia wyprawy Aleksandra Wielkiego na Persję, bitwy nad Granikiem, bitwy pod Issos, zdobycia Tyru przez Aleksandra Wielkiego, podbicia Egiptu przez Aleksandra Wielkiego, podbicia Mezopotamii przez Aleksandra Wielkiego, bitwy pod Gaugamelą, podboju Persji przez Aleksandra Wielkiego, śmierci Aleksandra Wielkiego, objęcia urzędu konsula przez Juliusza Cezara, wyprawy Juliusza Cezara na Galię, antyrzymskiego powstania w Galii, śmierci Marka Krassusa, bitwy pod Farsalos, śmierci Juliusza Cezara, oblężenia Alezji, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: falanga, kohorta, państwa hellenistyczne, konsul, • identyfikuje postacie: Aleksandra Wielkiego, Juliusza Cezara, Filipa II, Dariusza III, Gnejusza Pompejusza, Marka Krassusa, • lokalizuje na mapie: Macedonię, Syrię, Palestynę, Persję, Babilon, Galię, Tesalię, Indus, Granik, Issos, Gaugamelę, Alezję, Rubikon, • przedstawia najważniejsze osiągnięcia Juliusza Cezara i Aleksandra Wielkiego, • przedstawia podboje Aleksandra Wielkiego i Juliusza Cezara, • porównuje taktykę wojenną Aleksandra Wielkiego i Juliusza Cezara, • ocenia skuteczność różnorodnych form prowadzenia wojen przez Juliusza Cezara
ŚREDNIOWIECZE	

<p>Krajobraz wojenny z zamkiem w tle</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: inwazji Arabów na Półwysep Iberyjski, zakończenia walk chrześcijańskich królestw z Arabami na Półwyspie Iberyjskim, rozpoczęcia i zakończenie wypraw krzyżowych do Ziemi Świętej, wojny stuletniej, bitwy pod Nikopolis, bitwy pod Warną, zdobycia Konstantynopola przez Turków, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: wikingowie, albigensi, drużyna królewska, hołd lenny, system wasalno-lenny, wyprawa krzyżowa, heretyk, wojna stuletnia, zakeria, frondibola, • identyfikuje postacie: Urbana II, Mieszka I, Władysława Warneńczyka, • lokalizuje na mapie: Półwysep Iberyjski, Cieśninę Gibraltarską, Konstantynopol, Portugalie, Kastylię, Aragonię, , siedziby Wizygotów, Ostrogotów, Wandalów, Awarów, Longobardów, Bułgarów, Burgundów i Słowian, Flandrię, Clermont, Warnę, Nikopolis, • wymienia główne przyczyny wojen toczonych w średniowieczu, • przedstawia proces rozwoju fortyfikacji w średniowieczu oraz konsekwencje tych przemian, • omawia proces zmian w organizacji i sposobie działania średniowiecznych armii, • ocenia, czy zmiany zachodzące w średniowiecznych armiach były odpowiedzią na zmieniające się warunki pola walki
<p>Rycerze w historii i legendzie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: założenia zakonu templariuszy, założenie zakonu krzyżackiego, założenie zakonu joannitów, założenia Zakonu Pruskich Rycerzy Chrystusowych, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: giermek, kodeks rycerski, joannici, templariusze, Krzyżacy, bracia dobrzyńscy, trubadur, primogenitura, • identyfikuje postacie: Konrada Mazowieckiego, Filipa IV Pięknego, Klemensa V, Jakuba de Molay, Hugona z Payens, bp. Chrystiana, • lokalizuje na mapie: Palestynę, Maltę, Prowansję, Rodos, ziemię chełmińską, Cypr, • opisuje, na czym polegała edukacja rycerska, • charakteryzuje działalność zakonów rycerskich, • odwołując się do kodeksu rycerskiego, wymienia cechy idealnego rycerza, • ocenia działalność zakonów rycerskich w średniowieczu, • ocenia, czy reguły, które obowiązywały rycerzy zakonnych, były zgodne z etosem rycerskim
<p>Niech zginie świat, byleby stało się zadość sprawiedliwości. Czy istnieje wojna moralnie słuszna?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: synodów w Charroux i Narbonie, soboru w Konstancji, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: wojna prywatna, wojna sprawiedliwa, pokój boży, • identyfikuje postacie: Cycerona, św. Augustyna z Hippony, św. Tomasza z Akwinu, Stanisława ze Skarbimierza, Pawła Włodkowica, • lokalizuje na mapie: Konstancję, Narbonę, Charroux, • opisuje, na czym według św. Tomasza z Akwinu polegała wojna sprawiedliwa, • wyjaśnia, na czym polegał pokój boży i ocenia jego znaczenie dla średniowiecznej Europy, • charakteryzuje poglądy św. Augustyna i św. Tomasza na temat wojny, • przedstawia poglądy Pawła Włodkowica na temat wojny i porównuje je z ideami dominującymi wówczas w Europie, • odwołując się do właściwych przykładów, ocenia, czy idea pokoju bożego wpłynęła na sposób prowadzenia wojen w średniowiecznej Europie
<p>NOWOŻYTNOŚĆ</p>	
<p>Przemiany wojskowości w epoce nowożytnej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: upadku Rzeczypospolitej, wprowadzenia komputu, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: muszkiet, pikinier, kontrmarsz, karabin skałkowy, rajtar, rapier, karakol, kirasjer, arkebuzeria, arkebuz, dragonia, ludwisarnia, konstrukcja bastionowa, kurtyna, kondotier, wojsko zaciężne, jasyr, husaria, lisowczyce, piechota wybraniecka, wojsko kwarciane, autorament narodowy, autorament cudzoziemski, komput, • identyfikuje postacie: Stefana Batorego, Władysława IV Wazę, Jana III Sobieskiego, Stanisława Augusta Poniatowskiego, Sebastiana de Vauban, • opisuje rodzaje wojsk w Rzeczypospolitej, • opisuje organizację armii Rzeczypospolitej, • wyjaśnia, w jaki sposób upowszechnienie broni palnej wpłynęło na reorganizację armii europejskich w epoce nowożytnej, • porównuje system organizacji nowożytnych armii europejskich i armii Rzeczypospolitej
<p>Konflikty religijne</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: powstania husyckiego, bitwy pod Lipanami, wystąpienia Marcina Lutra,

<p>w Europie w XV i XVI w.</p>	<p>edyktu Karola V potępiającego Lutra, wojny chłopskiej, buntu Franza von Sickingena, wydanego przez sejm Rzeszy zakazu szerzenia luteranizmu, utworzenia Ligi Szmalkaldzkiej, I wojny religijnej w Niemczech, bitwy pod Mühlbergiem, ogłoszenia interim augsburskiego, II wojny religijnej w Niemczech, pokoju w Augsburgu, edyktu tolerancyjnego Katarzyny Medycejskiej, rzezi protestantów w Vassy, wojen religijnych we Francji, nocy św. Bartłomieja, wygaśnięcia dynastii Walezjuszów, koronacji Henryka IV Burbona, edyktu nantejskiego, unii w Utrechcie, powstania Republiki Zjednoczonych Prowincji Niderlandów,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i stosuje pojęcia: protestanci, albigensi, waldensi, sekularyzacja, husyci, wojna chłopska, hugenoci, taborcy, • identyfikuje postacie: Jana Wiklifa, Jana Husa, Jana Žižkę, Zygmunta Luksemburskiego, Karola V Habsburga, Henryka II Walezjusza, Katarzynę Medycejską, Henryka IV Burbona, Małgorzatę de Valois, Wilhelma I Orańskiego, Franza von Sickingena, • lokalizuje na mapie: Pragę, Paryż, Augsburg, Wormację, Utrecht, Republikę Zjednoczonych Prowincji Niderlandów, • opisuje genezę wojen religijnych w Niemczech, • charakteryzuje przyczyny i skutki wojen husyckich, • porównuje główne założenia pokoju augsburskiego i edyktu nantejskiego oraz ocenia, które z nich były korzystniejsze dla protestantów
<p>Między religią a polityką. Konflikty XVII-wiecznej Europy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: wojny trzydziestoletniej, pokoju w Augsburgu, pokoju westfalskiego, utworzenia Unii Protestanckiej, utworzenia Ligi Katolickiej, defenestracji praskiej, etapu czeskiego wojny trzydziestoletniej, bitwy pod Białą Górą, wojny o Palatynat, bitwy pod Lutter, zajęcia wysp Wolin i Uznam przez Gustawa Adolfa, zawarcia sojuszu szwedzko-francuskiego, bitwy pod Lützen, etapu francuskiego wojny trzydziestoletniej, bitwy pod Rocroi, bitwy pod Fryburgiem, zdobycia La Rochelle przez siły królewskie, wydania tzw. edyktu łaski, zniesienia edyktu nantejskiego, wojny domowej w Anglii, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: wojna trzydziestoletnia, Unia Protestancka, Liga Katolicka, defenestracja praska, • identyfikuje postacie: Fryderyka V, Maksymiliana Bawarskiego, Ferdynanda Habsburga, Chrystiana IV, Gustawa II Adolfa, Ludwika XIII, Armanda Richelieu, Ludwika XIV, Olivera Cromwella, Karola I Stuarta, Karola II Stuarta, Jakuba II Stuarta, Wilhelma III Orańskiego, Marię II Stuart, • lokalizuje na mapie: Pragę, Szwecję, Szwajcarię, Wolin, Uznam, Westfalię, Brandenburgię, Alzację, Pomorze Przednie, Magdeburg, • przedstawia ogólną charakterystykę wojny trzydziestoletniej, • omawia główne etapy wojny trzydziestoletniej, • wskazuje przyczyny przystępowania kolejnych państw do wojny trzydziestoletniej, • przedstawia, jakie zmiany polityczno-terytorialne wprowadzono w Europie na mocy pokoju westfalskiego, • porównuje przyczyny walki monarchów z opozycją we Francji i w Anglii w XVII w.
<p>Wielcy hetmani Rzeczypospolitej (do końca 1. połowy XVII w.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: utworzenia urzędu hetmana wielkiego koronnego, powstania Komisji Wojskowych, bitwy pod Gniewem, nominacji Jana Zamoyskiego na hetmana wielkiego koronnego, zdobycia Wielicza, bitwy pod Byczyną, śmierci Jana Zamoyskiego, nominacji Stanisława Żółkiewskiego na hetmana polnego koronnego, nominacji Stanisława Żółkiewskiego na hetmana wielkiego koronnego, wojny Rzeczypospolitej z Rosją (1609–1619), bitwy pod Kłuszynem, bitwy pod Cecorą, bitwy pod Białym Kamieniem, bitwy pod Kircholmem, nominacji Jana Karola Chodkiewicza na hetmana polnego litewskiego, najazdu Osmana II na Polskę, bitwy pod Chocimiem (1621), bitwy pod Trzcianą, bitwy pod Sasowym Rogiem, bitwy pod Ochmatowem, najazdu Abazego paszy na Polskę, nominacji Stanisława Koniecpolskiego na hetmana wielkiego koronnego, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: hetman wielki, hetman polny, • identyfikuje postacie: Jana Zamoyskiego, Jana Tarnowskiego, Konstantego Ostrońskiego, Iwana IV Groźnego, Zygmunta III Wazę, Maksymiliana Habsburga, Stanisława Żółkiewskiego, Wasyla Szujskiego, Jana Karola Chodkiewicza, Osmana II, Stanisława Koniecpolskiego, • lokalizuje na mapie: imperium osmańskie, Mołdawię, Wołoszczyznę, Inflanty, Gniew, Byczynę, Kłuszyn, Cecorę, Chocim, Biały Kamień, Kircholm, Smoleńsk, Trzcianę,

	<p>Ochmatów,</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia wybitnych wodzów Rzeczypospolitej i ich największe osiągnięcia militarne, charakteryzuje taktykę wojenną wodzów Rzeczypospolitej w XVI–XVII w., ocenia, który z hetmanów Rzeczypospolitej zasługuje na największe uznanie ze względu na dokonania militarne, ocenia, czy dożywotnie pełnienie funkcji hetmana było dobrym rozwiązaniem ustrojowym
<p>W chwale i w upadku. Wodzowie Rzeczypospolitej 2. połowy XVII i XVIII w.</p>	<ul style="list-style-type: none"> pamięta daty: wojny północnej, potopu szwedzkiego, bitwy pod Beresteczkiem, oblężenia Częstochowy, bitwy pod Mątwami, najazdu rosyjskiego na Rzeczpospolitą, bitwy pod Szklowem, aktu podporządkowania Litwy Karolowi X Gustawowi, bitwy pod Warką, bitwy pod Magierowem, wyprawy Stefana Czarnieckiego do Danii, bitwy pod Połonką, walki Jerzego Sebastiana Lubomirskiego z najazdem siedmiogrodzkim, kapitulacji sił rosyjsko-kozackich pod Cudnowem, nominacji Stefana Czarnieckiego na hetmana polnego koronnego, nominacji Jana Sobieskiego na hetmana polnego koronnego, bitwy pod Podhajcami, nominacji Jana Sobieskiego na hetmana wielkiego koronnego, zdobycia Kamieńca Podolskiego przez Turków, bitwy pod Chocimiem (1673), koronacji królewskiej Jana Sobieskiego, pokoju w Żurawnie, bitwy pod Wiedniem, wyjazdu Tadeusza Kościuszki do Ameryki, bitwy pod Saratogą, nominacji Tadeusza Kościuszki na generała armii koronnej, wojny w obronie Konstytucji 3 maja, bitwy pod Dubienką, powstania kościuszkowskiego, wyjaśnia i stosuje pojęcia: walka podjazdowa, wojna szarpana, regimentarz, konfederacja, Liga Święta, identyfikuje postacie: Stefana Czarnieckiego, Karola X Gustawa, Jerzego II Rakocznego, Jana III Sobieskiego, Stanisława Żółkiewskiego, Jerzego Sebastiana Lubomirskiego, Janusza Radziwiłła, Jana Kazimierza, Piotra Doroszenkę, Krym-Gireja, Michała Korybuta Wiśniowieckiego, Kara Mustafę, Tadeusza Kościuszkę, Józefa Poniatowskiego Franciszka Ksawerego Branickiego, Stanisława Augusta Poniatowskiego,
<p>XIX WIEK</p>	
<p>„Ludzie na wojnie są niczym, jeden człowiek jest wszystkim”. Strategie Napoleona I</p>	<ul style="list-style-type: none"> pamięta daty: panowania Napoleona I, bitwy pod Jemappes, wojny z II koalicją, wojny z III koalicją, wojny z IV koalicją, wojny za Pirenejami, wojny z V koalicją, wyprawy Napoleona na Rosję, wojny z VI koalicją, stu dni Napoleona, bitwy pod Aspern / Essling, wyjaśnia i stosuje pojęcia: tyraliera, grenadierzy, komunik, korpus, lekka kawaleria, huzarzy, strzelcy konni, kawaleria liniowa, dragoni, szwoleżerzy-lansjerzy, eklererzy, jazda ciężka, kirasjerzy, karabinierzy, grenadierzy konni, masa przełamująca, odwody, bitwa z położenia środkowego, identyfikuje postacie: Napoleona Bonaparte, Karola Habsburga, lokalizuje na mapie: Jemappes, Francję, Rosję, Austrię, Wielką Brytanię, Prusy, Saksonię, Hiszpanię, Szwecję, Niderlandy, Marengo, Hohenlinden, Trafalgar, Jenę, Auerstedt, Austerlitz, Somosierrę, Iławę Pruską, Frydland, Wagram, Borodino, Berezynę, Lipsk, Paryż, Waterloo, Moskwę, Elbę, Pireneje, Aspern / Essling przedstawia taktykę armii francuskiej przed 1792 r., przedstawia zmiany taktyki armii francuskiej w okresie rewolucji, przedstawia taktykę Napoleona Bonaparte, omawia skład, strukturę i formacje armii Napoleona Bonaparte, charakteryzuje typowy przebieg bitwy napoleońskiej, wyjaśnia, na czym polegała bitwa z położenia środkowego, przedstawia przyczyny ostatecznej porażki Napoleona I, wymienia elementy, które ze sztuki wojennej Napoleona Bonaparte przejęli jego wrogowie
<p>„Dla moich Polaków nie ma rzeczy niemożliwych”. Polacy u boku cesarza</p>	<ul style="list-style-type: none"> pamięta daty: istnienia Legionów Polskich we Włoszech, zamachu stanu Napoleona Bonaparte, bitew pod Weroną i Magnano, powstania Legii Włoskiej, bitwy pod Marengo, bitwy pod Hohenlinden, bitwy nad Trebbią, pokoju w Luneville, zwycięstw wojsk napoleońskich pod Auerstedt i Jeną, utworzenia Legii Północnej, pokoju w Tylży, zajęcia Warszawy przez wojska napoleońskie, wybuchu wojny francusko-austriackiej (1809), zajęcia Hiszpanii przez wojska francuskie, bitwy w wąwozie Somosierra, zdobycia Saragossy przez Legię Nadwiślańską, bitwy pod Albuherą, najazdu Napoleona na Rosję, bitwy pod Borodino (Możajskiem), bitwy pod Winkowem (Tarutinem), zajęcie Księstwa Warszawskiego przez wojska rosyjskie, bitwy pod Lipskiem, wyjaśnia i stosuje pojęcia: „piekielni lansjerzy”, „Szwadron Elby”, identyfikuje postacie: Stanisława Sołtyka, Jana Henryka Dąbrowskiego, Napoleona

	<p>Bonapartego, Franciszka Rymkiewicza, Karola Kniaziewicza, Franciszka Foissac-Latour, Józefa Bonapartego, Józefa Wybickiego, Józefa Zajęcza, Józefa Poniatowskiego, Stanisława Fiszera, Aleksandra Roźnieckiego, Jeana Pelletiera, Józefa Chłopickiego, Aleksandra I,</p> <ul style="list-style-type: none"> • lokalizuje na mapie: Włochy, Francję, Republikę Lombardzką, Mantuę, Państwo Kościelne, Rzym, Królestwo Neapolu, Weronę, Magnano, Rosję, Wielką Brytanię, Turcję, Weronę, Egipt, Niceę, Marengo, Mediolan, Ren, Frankfurt, Hohenlinden, Wiedeń, Santo Domingo, Auerstedt, Jenę, Berlin, Wielkopolskę, Warszawę, Tczew, Słupsk, Kołobrzeg, Gdańsk, Frydland, Tylżę, Księstwo Warszawskie, Wagram, Raszyn, Sandomierz, Lublin, Zamość, Lwów, Kraków, Hiszpanię, Somosierrę, Saragossę, Albuherę, Smoleńsk, Borodino, Moskwę, Winkowo, Berezynę, Lipsk, Elbę, Waterloo, • przedstawia okoliczności powstania Legionów Polskich we Włoszech, • przedstawia strukturę i dowódców Legionów Polskich, • omawia szlak bojowy Legionów Polskich, • przedstawia okoliczności powstania Księstwa Warszawskiego, • charakteryzuje strukturę armii Księstwa Warszawskiego, • przedstawia walki armii Księstwa Warszawskiego podczas wojny z Austrią w 1809 r., • przedstawia walki polskich oddziałów w Hiszpanii, • omawia walki polskich oddziałów podczas wyprawy Napoleona na Rosję, • przedstawia postawę Polaków podczas ostatnich bitew Napoleona (Lipsk, Waterloo), • ocenia relacje między Napoleonem a Polakami
<p>„Samo zwycięstwo nic nie znaczy, trzeba umieć je wykorzystać”.</p> <p>Legenda napoleońska</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: ustanowienia Legii Honorowej, abdykacji Napoleona I (1814), śmierci Napoleona I, wojny w Hiszpanii, rozstrzelania księcia d’Enghien, bitwy pod Austerlitz, bitwy pod Frydlandem, utworzenia Księstwa Warszawskiego, wyprawy Napoleona na Rosję, ogłoszenia blokady kontynentalnej, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: „Biuletyn Wielkiej Armii”, Legia Honorowa, blokada kontynentalna, Czarny Legion Lützowa, „druga wojna polska”, • identyfikuje postacie: Napoleona Bonapartego, Ferdynanda VII, Ludwika de Bourbon księcia d’Enghien, Aleksandra I, Arthura Wellingtona, Kajetana Koźmiana, Józefa Poniatowskiego, Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Chłopickiego, Waleriana Łukasińskiego, Marcelego Handelsmana, • lokalizuje na mapie: Francję, Hiszpanię, Rosję, Wyspę św. Heleny, Austerlitz, Frydland, Tylżę, Prusy, Wielką Brytanię, Księstwo Warszawskie, Santo Domingo, • charakteryzuje cele, formy i skutki propagandy Napoleona we Francji, • przedstawia sposoby podnoszenia morale żołnierzy w armii napoleońskiej, • wyjaśnia przyczyny zmiany postrzegania Napoleona przez Francuzów w ostatnich latach rządów cesarza, • przedstawia formy i cele propagandy antynapoleońskiej w krajach walczących z Francją, • przedstawia różne opinie Polaków na temat Napoleona Bonapartego, • wyjaśnia, dlaczego w polskim społeczeństwie przeważał pozytywny obraz Napoleona, • omawia różne oceny dotyczące stosunku Napoleona do Polski i Polaków
XX WIEK	
<p>Chłopcy malowani – wojsko II RP</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: odzyskania niepodległości przez Polskę, powstania Polskiej Organizacji Wojskowej, powstania Sztabu Generalnego Wojska Polskiego, wybuchu II wojny światowej, utworzenia polskiej Marynarki Wojennej, zajęcia Wilna przez oddziały gen. Lucjana Żeligowskiego, włączenia Wileńszczyzny do II Rzeczypospolitej na mocy decyzji Sejmu Wileńskiego, zamachu majowego, zajęcia Zaolzia przez Czechosłowację, wkroczenia wojsk III Rzeszy do Czechosłowacji, zajęcia Zaolzia przez oddziały gen. Władysława Bortnowskiego, starcia polskich żołnierzy z demonstrantami w Krakowie, rozpoczęcia realizacji sześcioletniego planu modernizacji i rozbudowy polskiego wojska, powstania Funduszu Obrony Narodowej, powstania Funduszu Obrony Morskiej, rozpoczęcia przez Wojsko Polskie przygotowań do wojny z III Rzeszą, ogłoszenia w Polsce powszechnej mobilizacji przed wybuchem II wojny światowej, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: Polska Siła Zbrojna, Polska Organizacja Wojskowa, Błękitna Armia, Generalny Inspektorat Sił Zbrojnych, Sztab Główny Wojska Polskiego, dywizjon, kontrtorpedowiec, trałowiec, Liga Morska i Rieczna / Liga Morska i Kolonialna, Korpus Ochrony Pogranicza, Fundusz Obrony Narodowej, Fundusz Obrony Morskiej, • identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Józefa Hallera, Tadeusza Rozwadowskiego,

	<p>Stanisława Maczka, Stefana Roweckiego, Lucjana Żeligowskiego, Wincentego Witosa, Władysława Bortnowskiego,</p> <ul style="list-style-type: none"> • lokalizuje na mapie: Warszawę, Francję, Magdeburg, Kraków, Poznań, Toruń, Lidę, Lwów, Puck, Modlin, Wolne Miasto Gdańsk, Gdynię, Hel, Wilno, Wileńszczyznę, Zaolzie, Czechosłowację, III Rzeszę, Wielką Brytanię, • przedstawia proces kształtowania się Wojska Polskiego po odzyskaniu niepodległości, • wymienia rodzaje broni w wojsku II Rzeczypospolitej, • charakteryzuje stan uzbrojenia polskich żołnierzy po odzyskaniu niepodległości, • przedstawia strukturę dowodzenia Wojska Polskiego w okresie II Rzeczypospolitej, • przedstawia uzbrojenie i rolę kawalerii w Wojsku Polskim, • omawia wyposażenie i strukturę polskiego lotnictwa wojskowego, • przedstawia wyposażenie i strukturę polskich wojsk pancernych, • przedstawia strukturę i uzbrojenie polskiej Marynarki Wojennej, • przedstawia działania prowadzone przez Wojsko Polskie w okresie międzywojennym, • omawia przygotowania Wojska Polskiego do wojny z III Rzeszą, • ocenia stopień przygotowania Wojska Polskiego do wojny z III Rzeszą
<p>Wojny światowe, wojny totalne</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: wojny secesyjnej w USA, wojen burskich, I wojny światowej, przystąpienia Włoch do I wojny światowej, bitwy nad Marną, skonstruowania karabinu maszynowego przez Hirma Maxima, powstania pierwszych armat odlewanych ze stali, bitwy pod Verdun, bitwy pod Langemarck, wojny prusko-duńskiej, wojny prusko-austriackiej, wojny prusko-francuskiej, użycia gazu bojowego pod Ypres, użycia czołgów nad Sommą, rozpoczęcia przez Niemcy nieograniczonej wojny podwodnej, II wojny światowej, mordów ludności polskiej na Wołyniu, zrzucenia bomb atomowych na Hiroszimę i Nagasaki, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: darwinizm, wojna totalna, Burowie / Afrykanerzy, wojna partyzancka, taktyka spalonej ziemi, obóz koncentracyjny, kolor khaki, wojna światowa, trójprzymierze, trójporozumienie, wojna pozycyjna, fort, Gruba Berta, działo paryskie, gazy bojowe, maska przeciwgazowa, okręt podwodny (U-Boot), lotniskowiec, nieograniczona wojna podwodna, faszyzm, nazizm, Holocaust, aryjczycy (w rozumieniu ideologii nazistowskiej), rasizm, pacyfikacja, nalot dywanowy, Luftwaffe, • identyfikuje postacie: Winstona Churchilla, Helmuta von Moltkego, Alfreda von Schlieffena, Hirma Maxima, Alfreda Kruppa, • lokalizuje na mapie: Włochy, Niemcy, Polskę, Grecję, Wielką Brytanię, Francję, Rosję, Prusy, Austro-Węgry, USA, Afrykę Południową, Natal, Oranię, Transwal, Hiszpanię, Szwajcarię, Holandię, Danię, Norwegię, Szwecję, Belgię, Paryż, Verdun, Langemarck, Ypres, Sommę, Japonię, ZSRR, Auschwitz-Birkenau, Treblinkę, Majdanek, Dachau, Mauthausen, Bełżec, Drezno, Wołyń, Hiroszimę, Nagasaki, • przedstawia przyczyny wojen toczonych w XIX w., • charakteryzuje zjawisko wojny totalnej na przykładach wojen burskich oraz I i II wojny światowej, • przedstawia przyczyny wojen burskich i sposób prowadzenia działań militarnych w trakcie ich trwania, • charakteryzuje zjawisko wojny światowej na przykładach konfliktów z lat 1914–1918 i 1939–1945, • przedstawia strony konfliktu i sposoby prowadzenia działań militarnych podczas I wojny światowej, • przedstawia nowe rodzaje broni zastosowane podczas I wojny światowej, • wymienia europejskie państwa zachowujące neutralność podczas I wojny światowej, • przedstawia skutki wojen światowych i totalnych, • przedstawia najbardziej wstrząsające zjawiska podczas II wojny światowej (Holocaust, czystki etniczne, masowe egzekucje, naloty dywanowe, użycie broni atomowej), • ocenia pod względem moralnym postępowanie stron walczących w okresie wojen burskich oraz I i II wojny światowej
<p>Różne wizje ładu światowego od starożytności po współczesność</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: okresu Pax Romana, okresu Pax Britannica, wojny krymskiej, wojny francusko-austriackiej, wojna prusko-austriackiej, wojen opiumowych, wojny rosyjsko-japońskiej, wojny polsko-bolszewickiej, powstania ZSRR, objęcia władzy w Niemczech przez Adolfa Hitlera, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: Pax Romana, Pax Britannica, Pax Americana, romanizacja, cesarstwo uniwersalne, Święte Przymierze, polityka równowagi sił, Royal Navy,

	<p>trójprzymierze, trójporozumienie, brzemień białego człowieka, nazizm, Pakt Północnoatlantycki (NATO), Układ Warszawski, świat dwubiegunowy, konflikt asymetryczny, wojna informatyczna, wojna psychologiczna, wojna ekonomiczna,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Al-Kaida, • identyfikuje postacie: Aleksandra Wielkiego, Oktawiana Augusta, Marka Aureliusza, Karola Wielkiego, cesarzową Irenę, Ottona III, Napoleona Bonapartego, Aleksandra I, Elżbietę I, Adolfa Hitlera, • lokalizuje na mapie: Imperium Rzymskie, Galię, Germanię, Słowiańszczyznę, Francję, Rosję, Wielką Brytanię, USA, Indie, Kanadę, Australię, Turcję, Królestwo Sardynii, Księstwo Nassau, Prusy, Chiny, Japonię, II Rzeszę Niemiecką, Włochy, Austro-Węgry, Koreę, Wietnam, Izrael, • przedstawia genezę i konsekwencję pokoju rzymskiego, • przedstawia przyczyny załamania się pokoju rzymskiego, • omawia koncepcje ładu światowego od czasów średniowiecza do kongresu wiedeńskiego, • przedstawia genezę i specyfikę zjawiska Pax Britannica, • omawia przyczyny załamania się pokoju światowego w przededniu I wojny światowej, • przedstawia zagrożenia pokoju światowego ze strony totalitarnych reżimów dwudziestolecia międzywojennego, • charakteryzuje zjawisko Pax Americana we współczesnym świecie, • charakteryzuje współczesne zagrożenia pokoju światowego
<p>Wojna a prawo międzynarodowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: zakazu prowadzenia wojen na mocy Karty Narodów Zjednoczonych, podpisania deklaracji paryskiej, podpisania trzech konwencji genewskich, podpisania konwencji o ochronie rannych, chorych, jeńców wojennych i osób cywilnych w czasie wojny, podpisania protokołu genewskiego w sprawie pokojowego regulowania sporów międzynarodowych, podpisania protokołu o zakazie używania na wojnie gazów bojowych oraz środków bakteriologicznych, podpisania dwóch konwencji haskich, podpisania porozumień londyńskich regulujących zasady wojny podwodnej, podpisania konwencji haskiej o ochronie dóbr kultury w czasie wojny, powstania Nowojorskiego Towarzystwa Pokojowego, powstania Londyńskiego Towarzystwa Pokojowego, kongresów pacyfistycznych w Londynie, Brukseli i Paryżu, powstania ruchu Czerwonego Krzyża, powstania Ligi Narodów, powstania Organizacji Narodów Zjednoczonych, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: wojna, konflikt zbrojny, prawo wojenne, ONZ, Rada Bezpieczeństwa ONZ, pokój boży, rozejm boży, blokada morską, korsarstwo, konwencje genewskie i haskie, Stały Trybunał Rozjemczy, NATO, pacyfizm, katarowie, Liga Narodów, misja pokojowa, bierny opór, • wyjaśnia zasadę pacta sunt servanda, • identyfikuje postacie: Hugona Grotiusa, Arystofanesa, Jezusa, Owidiusza, Senekę Młodszego, Immanuela Kanta, Davida Low Dodge'a, Berthę von Suttner, Alfreda Nobla, Lwa Tołstoja, Jana Bogumiła Blocha, Henriego Dunanta, Mahatmę Gandhiego, Martina Luthera Kinga, • lokalizuje na mapie: starożytną Grecję, Genewę, Hagę, Paryż, Rosję, USA, Londyn, Jugosławię, Indie, Chiny, Wielką Brytanię, Nowy Jork, Japonię, • wyjaśnia główne pojęcia z dziedziny prawa wojennego, • przedstawia starożytne i średniowieczne początki prawa wojennego, • przedstawia pierwszą nowożytną próbę sformułowania prawa wojennego przez Hugona Grotiusa, • przedstawia funkcjonujące współcześnie systemy prawa wojennego i historię ich powstania, • omawia przypadki łamania prawa wojennego w XX w., • przedstawia początki ruchu pacyfistycznego, • omawia rozwój ruchu pacyfistycznego w XIX i XX w., • przedstawia genezę i cele działania ruchu Czerwonego Krzyża, • przedstawia okoliczności powstania i działalność Ligi Narodów oraz Organizacji Narodów Zjednoczonych, • charakteryzuje elementy pacyfistyczne w działalności Mahatmy Gandhiego i Martina Luthera Kinga
<p>Innego końca świata nie będzie?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pamięta daty: końca świata przewidywanego w różnych okresach historycznych, ekranizacji Wojny światów przez Stevena Spielberga, powstania filmu Obcy – ósmy pasażer Nostromo, • wyjaśnia i stosuje pojęcia: eschatologia, apokalipsa, krucjata, katastrofizm, husyci,

	<p>starowiercy, fin de siècle, dekadentyzm, antyutopia, futurologia, problem pluskwy milenijnej, science fiction,</p> <ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje postacie: Hezjoda, Herodota, Horacego, św. Jana Ewangelistę, Jezusa, Nostradamusa, Sabbataja Cwi, Andrzeja Towiańskiego, Adama Mickiewicza, Rolanda Emmericha, Juliusza Verne'a, Herberta G. Wellsa, Aldousa Huxleya, Philipa K. Dicka, Roberta A. Heinleina, Raya Bradbury'ego, Arkadija i Borysa Strugackich, Isaaca Asimova, Stanisława Lema, Stevena Soderbergha, Andrieja Tarkowskiego, George'a Clooneya, Ridleya Scotta, Arnold Schwarzeneggera, Stevena Spielberga, Toma Cruise'a, Richarda Burtona Mathesona, Willa Smitha, Nevile'a Shute'a, Cormaca McCarthy'ego, Jamesa Camerona, Michaela Baya, Bruce'a Willisa, Bena Afflecka, Tima Burtona, • lokalizuje na mapie: górę Tabor, Hiroszimę, Nagasaki, USA, ZSRR, Koreę Północną, Iran, Australię, • przedstawia wizje apokalipsy pojawiające się od starożytności do czasów współczesnych, • wymienia kolejne daty przewidywanego końca świata i analizuje genezę tych koncepcji, • wyjaśnia przyczyny lęków eschatologicznych, • wymienia współczesne zagrożenia mogące prowadzić do zagłady ludzkości, • przedstawia literackie i filmowe wizje końca świata, • omawia główne cechy literatury science fiction, • uzasadnia, że wizje apokalipsy obecne w literaturze i filmie są formą wyrażenia lęków współczesnego człowieka
--	---

VII PROCEDURY OSIĄGANIA SZCZEGÓŁOWYCH CELÓW EDUKACYJNYCH

A. PROPONOWANE FORMY KONTROLI ORAZ METODY OCENY OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW

Formy kontroli osiągnięć uczniów:

- indywidualne (np. odpowiedzi ustne),
- frontalne (np. prace klasowe, kartkówki – kontroli podlega równocześnie cała klasa),
- kondensacyjne (większość klasy wypełnia zadania, kilku uczniów odpowiada lub pisze).

Metody kontroli:

- odpowiedzi ustne (rozmowy nauczyciela z uczniami, udział w dyskusji, dłuższe wypowiedzi na określony temat)
- kontrole pisemne (kartkówki, sprawdziany, testy kompetencyjne, rozprawki, zadania domowe)
- ćwiczenia praktyczne (np. sprawdzające umiejętność pracy z różnymi źródłami historycznymi, mapami itd.)
- referaty i odczyty (sprawdzające umiejętności pozyskiwania informacji z różnych źródeł, hierarchizowania ich, prezentowania własnych poglądów z użyciem logicznie dobranych argumentów, prowadzenia dyskusji)
- prace pozalekcyjne (udział w konkursach, olimpiadach, realizacji projektów).

B. KRYTERIA WYSTAWIANIA OCENY SEMESTRALNEJ.

Indywidualne ocenianie ucznia zostanie zapisane w sześciostopniowej skali.

Poziom wymagań koniecznych (ocena dopuszczająca)

Uczeń:

- ma niepełną wiedzę określoną w podstawie programowej,
- sytuje najważniejsze wydarzenia w czasie i przestrzeni,
- rozpoznaje związki przyczynowo-skutkowe,
- przedstawia przy pomocy nauczyciela wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej,
- rozwiązuje zadania o niewielkim stopniu trudności,
- rozpoznaje rodzaj źródła historycznego oraz odpowiada na proste pytania dotyczące tego źródła.

Poziom wymagań podstawowych (ocena dostateczna)

Uczeń:

- ma niepełną wiedzę określoną w podstawie programowej,
- selekcjonuje podstawowe fakty,
- wiąże fakty w łańcuchy przyczynowo-skutkowe,
- odnajduje najważniejsze informacje zawarte w kilku źródłach pisanych, dokonuje ich wspólnej analizy,
- odróżnia fakty od opinii,
- przeprowadza podstawowe rekonstrukcje genezy, mechanizmów przebiegu oraz konsekwencji wybranego zjawiska z jednej płaszczyzny procesu historycznego,
- samodzielnie przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej.

Poziom wymagań rozszerzających (ocena dobra)

Uczeń:

- ma wiedzę i umiejętności historyczne określone w podstawie programowej, potrafi się nimi posłużyć w typowych sytuacjach,
- analizuje i porównuje informacje zawarte w różnych źródłach,
- przeprowadza krytyczną analizę źródeł informacji,
- dokonuje wszechstronnej rekonstrukcji genezy, mechanizmów przebiegu oraz konsekwencji wybranego zjawiska historycznego.
- samodzielnie wypowiada się w sposób umiarkowanie spójny,
- stosuje wiedzę w sytuacjach teoretycznych i praktycznych..

Poziom wymagań dopełniających (ocena bardzo dobra)

Uczeń:

- ma wiedzę i umiejętności historyczne określone w podstawie programowej, potrafi się nimi posłużyć w różnych sytuacjach problemowych,
- analizuje i porównuje dane zawarte w różnych źródłach historycznych, potrafi je samodzielnie zinterpretować,
- zauważa rozmaite interpretacje wydarzeń i procesów historycznych,
- samodzielnie ocenia postacie, wydarzenia i procesy,
- aktywnie wykorzystuje swoją wiedzę na lekcji i w trakcie zajęć pozalekcyjnych,
- formułuje problemy historyczne,
- łączy wiedzę z różnych przedmiotów nauczania.

Poziom wymagań wykraczających (ocena celująca)

Uczeń:

- ma wiedzę i umiejętności wykraczające poza podstawę programową; zna literaturę historyczną, potrafi zastosować wiedzę w różnych sytuacjach problemowych,
- samodzielnie rozwija swoje zainteresowania,
- proponuje nietypowe rozwiązania,
- startuje z sukcesami w konkursach i olimpiadach historycznych (zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z 20 sierpnia 2010 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych [DzU nr 156, poz. 1046] finalistom lub laureatom olimpiad albo konkursów przysługują oceny celujące; jednak ze względu na ograniczony zasięg tematyczny programu pierwszej klasy szkoły ponadgimnazjalnej osiągnięcie sukcesu w olimpiadzie lub konkursie nie powinno decydować o ocenie celującej),
- samodzielnie formułuje i rozwiązuje problemy historyczne z wykorzystaniem popularnonaukowych i naukowych źródeł informacji.

VIII SPOSOBY INFORMOWANIA O OSIĄGNIĘCIACH

Uczniów:

- Ustne uzasadnienie oceny
- Recenzje prac pisemnych
- Publikowanie wyników konkursów, prac uczniowskich
- Informacja zwrotna

Rodziców:

- Rozmowa indywidualna
- Udostępnianie prac do wglądu
- Korespondencja i rozmowy telefoniczne
- Świadectwo

IX KONTRAKT MIĘDZY NAUCZYCIELEM A KLASĄ

- Wymagania edukacyjne formułowane są na podstawie podstawy programowej.
- Stosuje się sześciostopniową skalę ocen.
- Każda ocena jest opatrzona komentarzem nauczyciela, ustnym lub pisemnym. Zawartością komentarza są wskazówki dla ucznia, w jaki sposób może on podnieść swoje osiągnięcia edukacyjne.
- Prace klasowe są zapowiadane z tygodniowym wyprzedzeniem.
- Prace klasowe są obowiązkowe. Uzyskanie pozytywnej oceny semestralnej lub rocznej jest uzależnione od zaliczenia (uzyskania oceny pozytywnej) wszystkich sprawdzianów. Uczniowie, którzy z przyczyn losowych nie napisali pracy klasowej oraz ci uczniowie, którzy otrzymali ocenę niedostateczną zobowiązani są przystąpić do napisania II terminu w okresie nie dłuższym niż 1 tydzień od oddania przez nauczyciela poprawionych prac.
- Ściąganie podczas sprawdzianów, testów, kartkówek itp. skutkuje wpisaniem oceny niedostatecznej oraz uwagi za nieuczciwość.
- Jeden raz w semestrze uczeń może zgłosić nieprzygotowanie („np”) bez żadnych sankcji.
- Uczeń jest zobowiązany do noszenia podręczników i zeszytów na każdą lekcję. Zeszyt przedmiotowy jest własnością ucznia i jemu służy, nie podlega ocenie sposób jego prowadzenia.
- Pisemne prace domowe (referaty, sprawozdania, rozprawki itp.) uczniowie wykonują w zeszytach lub na oddzielnych kartkach, opatrzonych tematem pracy i podpisem. Prace muszą być napisane w czytelny i estetyczny sposób.
- Pisemne prace domowe uczeń jest zobowiązany oddawać w ustalonym terminie. Jeśli praca nie zostanie oddana, skutkuje to otrzymaniem oceny niedostatecznej.
- Prace uczniów są przechowywane przez nauczyciela, uczeń i rodzice mają do nich wgląd.
- Przy wystawianiu oceny w klasie trzeciej uwzględnia się oceny z klas niższych.

- W przypadku, gdy uczeń otrzyma ocenę niedostateczną w wyniku klasyfikacji rocznej może zdawać egzamin poprawkowy. Egzamin poprawkowy jest przeprowadzany zgodnie z § 10 Wewnątrzszkolnego Systemu Oceniania. Egzamin poprawkowy składa się z części pisemnej (test wiadomości i umiejętności) oraz ustnej (odpowiedź na wylosowane pytania). Obie części egzaminu oceniane są zgodnie z wymaganiami PSO, a ocena końcowa jest średnią arytmetyczną części pisemnej i ustnej.
- Analogiczne zasady dotyczą egzaminu klasyfikacyjnego.

NARZĘDZIA I CZAS POMIARU OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW ORAZ KRYTERIA OCENIANIA

Pomiar osiągnięć ucznia odbywać się będzie według zasad pomiaru dydaktycznego (przy zachowaniu takich jego właściwości, jak: obiektywizm pomiaru, trafność, rzetelność i obiektywizm punktowania) za pomocą następujących narzędzi:

- odpowiedzi ustne (rozmowy nauczyciela z uczniami, udział w dyskusji, dłuższe wypowiedzi na określony temat)
- prace pisemne (kartkówki, sprawdziany, testy kompetencyjne, rozprawki, zadania domowe)
- ćwiczenia praktyczne (np. sprawdzające umiejętność pracy z różnymi źródłami historycznymi, mapami itd.)
- referaty i odczyty (sprawdzające umiejętności pozyskiwania informacji z różnych źródeł, hierarchizowania ich, prezentowania własnych poglądów z użyciem logicznie dobranych argumentów, prowadzenia dyskusji)
- prace pozalekcyjne (udział w konkursach, olimpiadach, realizacje projektów).

KRYTERIA OCENY POSZCZEGÓLNYCH FORM AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

Ocenianie będzie dokonywane na podstawie skali obowiązującej w polskim systemie oświaty. Dopuszcza się stosowanie dodatkowych znaków plus (+) i minus (-) przy ocenach cząstkowych. Ocenienie będzie jawne, a wystawiane oceny – uzasadnione.

1. Sprawdzian pisemny.

W każdym semestrze przewiduje się trzy sprawdziany, podsumowujące przerobiony dział materiału. W zależności od zdobytych na sprawdzianie punktów uczniowie otrzymują następujące oceny:

celujący	95-100%
bardzo dobry	85-94%
dobry	70-84%
dostateczny	50-69 %
dopuszczający	40-49%

2. Tekst źródłowy, materiał kartograficzny, ikonograficzny i statystyczny.

Umiejętność analizy wymienionych źródeł informacji historycznej będzie sprawdzana przez udzielenie odpowiedzi na postawione pytania do jednego lub kilku zestawionych w całość problemową materiałów źródłowych.

3. Kartkówki 10 –15 minutowe są niezapowiedziane. Zakres ich treści obejmuje trzy ostatnie lekcje.

4. Odpowiedzi ustne.

Na ocenę odpowiedzi ustnej składają się: jej zawartość merytoryczna, argumentacja, wyrażenie sądów, ich uzasadnianie, stosowanie języka historycznego oraz sposób prezentacji. Dodatkowe pytania naprowadzające wpływają na obniżenie oceny.

5. Aktywność ucznia na lekcji.

Za poprawną odpowiedź, której uczeń udzielił podczas lekcji, jest przyznawany plus (+). Uzyskanie pięciu plusów skutkuje wpisaniem do dziennika oceny bardzo dobrej. Za pasywną postawę w czasie lekcji uczeń otrzyma minus (-). Pięć minusów powoduje wpisanie do dziennika oceny niedostatecznej.

6. Aktywność pozalekcyjna.

Za formę aktywności pozalekcyjnej uwzględnianej w ocenianiu uważa się udział ucznia w lokalnych imprezach i uroczystościach o charakterze patriotycznym.

7. Praca w grupach.

Praca w grupach polega na efektywnym współdziałaniu w zespole, planowaniu i ocenianiu własnego uczenia się, skutecznym porozumiewaniu się w różnych sytuacjach, rozwiązywaniu problemów w twórczy sposób. Będzie oceniana przez ucznia – jako element samooceny – oraz przez nauczyciela nadzorującego i sprawdzającego pracę grup.

8. Prace długoterminowe.

Oceniana będzie samodzielna praca długoterminowa ucznia – jak gromadzenie i dokumentacja różnych źródeł informacji historycznej, czytanie i twórcze wykorzystywanie literatury, korzystanie z wiedzy muzealnej, osiągnięcia w olimpiadach i konkursach. Za zwycięstwo w konkursie historycznym na szczeblu centralnym i uzyskanie tytułu laureata uczeń otrzyma ocenę celującą na zakończenie roku szkolnego.

Ocena semestralna i końcowo roczna jest uznaniowa. Wskaźnikiem do jej wystawienia jest średnia ważona obliczana przez system elektroniczny wg wzoru:

Typ oceny	Waga
Aktywność	50
Aktywność pozalekcyjna	80
Kartkówka	60
Konkurs	100
Odpowiedź ustna	60
Olimpiada	100
Praca klasowa	100
Praca pisemna	50
Praca w grupie	20
Referat	50
Prezentacja	50
Sprawdzian	100
Zadanie domowe	30
bz (brak zeszytu/podręcznika)	30
nbs (nieobecność na sprawdzianie)	100
np	0